

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Předmanželské koncepce

**Důvody načasování početí dítěte a následovného brzkého uzavření
manželství**

Bakalářská práce

Autorka: Lucie Ludvíková
Studijní program: B6703 Sociologie
Studijní obor: Sociologie obecná a empirická
Forma studia: prezenční
Vedoucí práce: RNDr. Mgr. Lucie Vítková, Ph.D.

Hradec Králové, 2021

Zadání bakalářské práce

Autor: Lucie Ludvíková

Studium: F18BP0053

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Předmanželské koncepce - důvody načasování početí dítěte a následného brzkého uzavření manželství**

Název bakalářské práce AJ: Premarital Concept- the Reasons for the Timing of the Child's Conception and the Subsequent Early Marriage

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce se bude zabývat předmanželskými koncepcemi, tzn. situacemi, kdy se dítě narodí do 8 měsíců po svatbě. Tento model zakládání rodin byl především během 60. - 80. let 20. století velmi častý, 40 - 50 % nevěst (uzavírajících své první manželství) bylo těhotných. Práce se bude zabývat důvody takového načasování a plánování početí dítěte a vstupu do manželství, a to v kontextu významu manželství, rodiny a preferovaných forem partnerských svazků pohledem rodičů, kteří tuto situaci prožili. Práce bude řešena kvalitativním výzkumem formou polostrukturovaných rozhovorů s lidmi, kteří svou rodinu touto formou založili v období cca 80. let 20. století.

RABUŠIC, Ladislav. *Kde ty všechny děti jsou?* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2001.
MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2006.
HAMPLOVÁ, Dana. *Vstup do manželství a nesezdaného soužití v České republice po roce 1989 v souvislosti se vzděláním.* Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2003.
HAMPLOVÁ, Dana. *Postoje k manželství a rodičovství.* In: Fialová, L. et al.: *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2000.
HAMPLOVÁ, Dana. *Sňatečnost, nesezdaná soužití a veřejné mínění* Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2009.
HAMPLOVÁ, Dana. *Děti na psí knížku? Mimomanželská plodnost v ČR.* Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007.
KUCHAŘOVÁ, Věra. *Česká rodina na poč. 21. st.* Praha: Sociologické nakladatelství (SLON) v koedici s Výzkumným ústavem práce a sociálních věcí, 2019.
KOCOURKOVÁ Jiřina, RABUŠIC Ladislav. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?* Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2006.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: RNDr. Mgr. Lucie Vítková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 22.8.2019

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením RNDr. Mgr. Lucie Vítková, Ph. D) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 03. 05. 2021

Podpis autorky

Poděkování

Ráda bych poděkovala RNDr. Mgr. Lucii Vítkové, Ph. D za cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích a vypracování bakalářské práce. Dále bych tímto chtěla vyjádřit poděkování všem respondentům, za jejich přínos pro výzkumnou část této bakalářské práce. V neposlední řadě patří obrovské poděkování mé rodině a blízkým za jejich trpělivost a podporu.

Anotace

LUDVÍKOVÁ, LUCIE. *Předmanželské koncepce – důvody načasování početí dítěte a následovného brzkého uzavření manželství*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2021, 51 pp. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se zaměřuje na téma předmanželské koncepce v období 80. a 90. let 20. století. Tedy na páry, které v tomto období zakládaly rodinu. Práce se dělí do dvou částí. První teoretická část se v jednotlivých kapitolách zabývá tématy jako je například: předmanželská koncepce, mimomanželská porodnost, manželství či rozvody. Druhá praktická část se věnuje objasnění stanovených cílů mé práce: důvody načasování početí dítěte, důvody brzkého uzavření manželství, reakce na zjištěné těhotenství a oznámení svatby. U zjišťování jednotlivých reakcí na situaci, ve které se páry nacházely, jsem se zaměřila jak na reakce partnerů, tak na bližší a širší okruh rodiny i známých. K vyřešení těchto cílů jsem zvolila metodu kvalitativní za použití polostrukturovaných párových rozhovorů, které jsem prováděla s lidmi, kteří zakládali rodinu během 80. a 90. let 20. století.

Klíčová slova: předmanželské koncepce, manželství, rodina

Annotation

LUDVÍKOVÁ, LUCIE. *Premarital Concept – the Reasons for the Timing of the Child's Conception and the Subsequent Early Marriage*. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 2021, 51 pp. Bachelor Thesis.

This bachelor's thesis is focusing on the subject of premarital concept in the 80s and 90s of the 20th century. Therefore, on the couples who started a family in this period of time. This work is divided into two parts. The first theoretical part deals with topics such as: premarital concept, extramarital birth rate, marriage or divorce. The second practical part is focused on clarification of the set objectives of my work such as: the reasons for the timing of the child's conception and the subsequent early marriage, reactions to the announcement of pregnancy and marriage. Through my research I was focused on the reactions of partners, both closer and wider family circle and acquaintances and what do they think about the situation that couples have found themselves in. To achieve those goals, I chose the qualitative method using semi-structured couple interviews which I conducted with people who started a family in the 80s and 90s of the 20th century.

Keywords: premarital concept, marriage, family

Obsah:

1. Úvod.....	6
2. Teoretická část	8
2.1. Předmanželské koncepce.....	8
2.2. Mimomanželská porodnost a předmanželské koncepce	9
2.3. Manželství	11
2.3.1.Tradiční definice manželství	11
2.3.2.Teorie o vzniku manželství	11
2.4. Struktura žen dle vzdělání a úhrnná plodnost	14
2.4.1.Motivy k uzavření sňatku a Legitimizace sňatku.....	15
2.4.2.Demografická tranzice	19
2.4.3.Druhá demografická tranzice	19
2.5. Rozvody	20
2.6. Mimomanželská plodnost	22
3. Praktická část	25
3.1. Cíl a metodika výzkumu	25
3.1.1.Kvalitativní výzkum.....	26
3.1.2.Metoda a výběr výzkumného vzorku – kritéria výběru respondentů a velikost vzorku.....	27
3.1.3.Průběh sběru dat	28
3.1.4.Předpoklady.....	29
3.2. Představení respondentů.....	30
3.3. Výsledky zjištění	35
3.3.1.Důvody načasování početí dítěte	35
3.3.2.Důvody brzkého uzavření manželství	35
3.3.3.Reakce na zjištěné těhotenství.....	36
3.3.4.Reakce respondentek	36
3.3.5.Reakce respondentů.....	36
3.3.6.Reakce rodin	37
3.3.7.Reakce okolí	38
3.3.8.Reakce na oznámení svatby.....	38
3.3.9.Pozitiva a negativa Manželství.....	40
4. Závěr	41
5. Literatura.....	45
6. Přílohy.....	47
6.1. Příloha 1	47
6.1.1.Scénář rozhovoru:	47
6.2. Příloha 2	50
6.2.1.Přepis rozhovoru	50

1. Úvod

Česká společnost si prošla od 2. pol. 90. let velkými změnami, a to zejména z pohledu demografické přeměny, kdy docházelo k odkládání sňatků, žití v neformálních svazcích, tedy nesezdaném soužití a páry záměrně posouvaly období, ve kterém se měly stát rodiči. Tyto změny přetrvávají a prohlubují se až do dnešní doby.

Nás však zajímá období, které těmto změnám předcházelo. Tedy období, ve kterém vládl socialistický režim, a to především na počátku 80. let. V 1. pol. 90. let i přes změnu politické situace přetrvává režim demografický a způsob zakládání rodiny, jako tomu bylo v předchozích desetiletích. Vše se však změnilo příchodem Sametové revoluce v roce 1989. Vzhledem k tomuto politickému pozadí je velice zajímavé sledovat přeměny společnosti a projevy těchto okolností na přístupu k rodině.

Má práce se věnuje tématu Předmanželské koncepce během 80. a 90. let 20. století. Samotná předmanželská koncepce je tedy děj, kdy dochází k porodu do 8 měsíců po svatbě.

Zmíněné téma jsem si zvolila díky zajímavosti v přeměně názorů vzhledem k dnešní době. Připadá mi velice zajímavé poohlédnout se, jak na tom byla generace před 30-40 lety, jaká řešila dilemata a jak se rozhodovala vzhledem ke celospolečenskému nátlaku, který byl na ni kladen.

Cílem této práce je tedy zjišťování důvodů brzkého uzavření manželství a načasování početí dítěte, jaké bylo uvědomění si okolního tlaku k legitimizaci, jakým reakcím na zjištěné těhotenství a následovnou svatbu čelil pár ze strany užšího i širšího kruhu přátel či známých. A dále mne zajímá, jaký měl pár přístup k partnerství, manželství a rodičovství, když tyto složky byly vzájemně propojeny po nedlouhé době jejich vztahu.

V teoretické části se zabývám vysvětlováním pojmů jako je předmanželská koncepce a její závislosti na mimomanželskou plodnost. Další pojem, kterým se zabývám, je manželství, například i jeho hodnotami, které má pro partnery.

Praktická část je zaměřena na analýzu sesbíraných polostrukturovaných rozhovorů, kdy je tato část rozdělena do tří podkapitol, jako je použita strategie a metody sběru dat, představení jednotlivých párů a zodpovězení stanovených cílů.

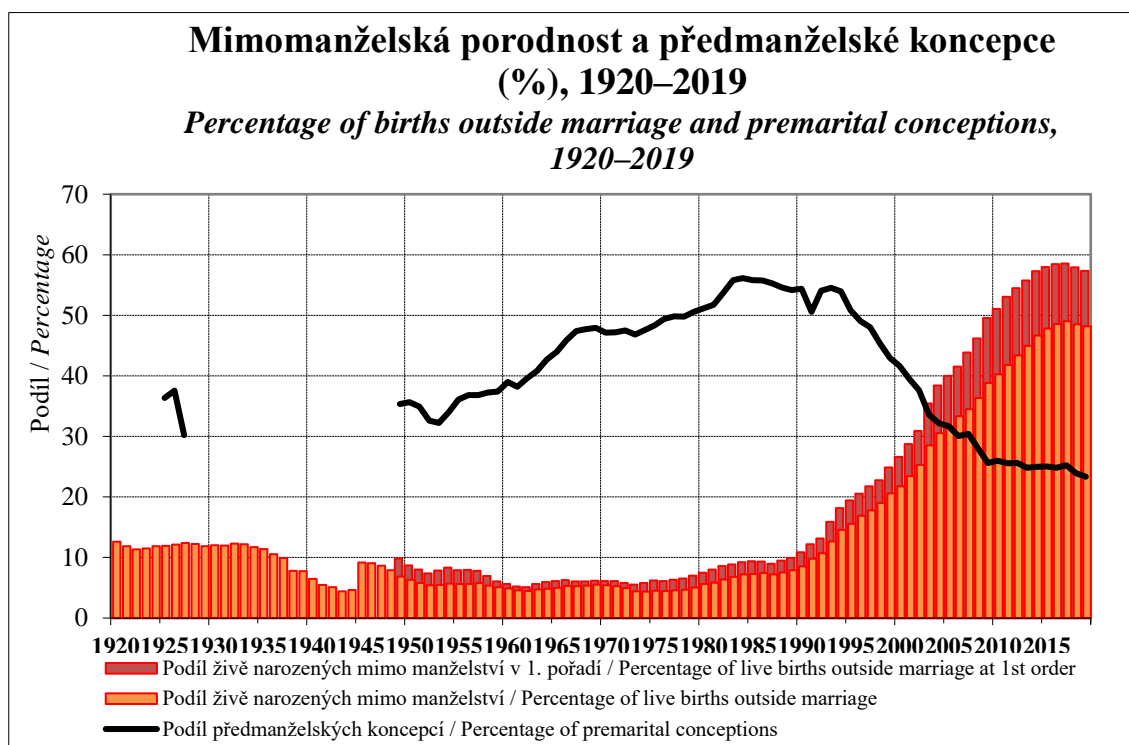
2. Teoretická část

2.1. Předmanželské koncepce

Tímto jevem se zabývá Zeman v knize *Děti na psí knížku?*, kde velice stručně a jasně dokáže vystihnout co tento jev představuje. „Zvláštní fenomén tvoří předmanželské koncepce neboli porody dětí do osmi měsíců po sňatku.“ [Zeman 2007: 22] V osmdesátých letech a v první polovině let devadesátých dosahoval podíl takto prvorozených dětí v manželství přes 50 %. Z toho tedy plyne, že „až 60 % svobodných nevěst se vdávalo těhotných“ [Zeman 2007: 22]. Takto vysoký podíl nevěst představoval postoje české společnosti, kdy názory na předmanželský sex nebyly vyloženě negativní, ale zároveň, pokud žena otěhotněla, společnost vyvolala tlak k legitimizaci. Svatba by tedy měla nejlépe proběhnout ještě před samotným narozením dítěte. S tímto chováním byl spjat zvyk, kdy se svatbou čekalo až po otěhotnění partnerky. Od poloviny devadesátých let lze sledovat stagnaci počtu dětí počatých a narozených v manželství na 55 až 60 tisících. Pokles se objevuje u počtu manželských dětí počatých před svatbou z 25 na 11 tisíc naopak vzestup z 15 na 35 tisíc se objevil u počtu dětí narozených mimo manželství. V druhé polovině devadesátých let začalo klesat procento předmanželských koncepcí až na 40 %, okolo roku 2000 a na 30 % v roce 2006. Ve shrnutí lze říci, že pokles podílu počtu předmanželských koncepcí měl za příčinu růst mimo manželské plodnosti. V současné době manželské páry nekladou důraz na rychlé uskutečnění svatby ihned po početí, nyní se berou i po narození druhého dítěte či přetrvávají v nemanželském svazku. [Zeman 2007: 22]

Následující graf nám celou situaci znázorní. Jde tedy o graf vývoje mimomanželské porodnosti a předmanželské koncepce od roku 1920 až po rok 2015.

2.2. Mimomanželská porodnost a předmanželské koncepce

Zdroj: ČSU 2020

Na tomto grafu máme statisticky zachyceno, že od roku 1949 měla předmanželská koncepce podíl 35 % a strmě rostla celá padesátá až devadesátá léta na podíl 56 %. Mezi léty 1990 až 1995 dochází k mírné stagnaci na 54 % a následně od roku 1995 k poklesu předmanželské koncepce až k podílu 20 %.

Oproti tomu mimomanželská porodnost narůstá od roku 1990 kdy byla na 10 % až na podíl 58,5 % v roce 2016. K vzájemnému střetnutí těchto křivek došlo v roce 2003 na podílu 33 %.

Můžeme tedy dojít k závěru, že podíl dětí počatých mimo manželství zůstává stejný, změnil se však přístup k manželskému soužití, kdy v současné době už nemá manželství takovou společenskou prioritu, jako tomu bylo v padesátých až devadesátých letech minulého století. V současné době není tvořen společenský tlak na mladé páry, které následně uzavírají sňatek až po početí prvního či druhého dítěte.

Klesající podíl předmanželských koncepcí popisuje ze zajímavého úhlu pohledu kniha *Česká rodina na poč. 21.st.: Životní podmínky vztahy a potřeby*. Již zmíněné klesání je přisuzováno k důvodům uzavření sňatku, kdy jsou v současnosti mnohem více celospolečensky tolerovány rozvody a nesezdané

svazky již s dětmi. Není tedy kladen vysoký důraz na legitimizaci, jako tomu bylo dříve. Další věc, která může stát v cestě k uzavření manželství, je skutečnost, že se ženy nechtějí vdávat gravidní. Předmanželské koncepce tedy klesly z 54 % v roce 1989 na 27 % v roce 2015. [Kuchařová 2017: 42]

Internetový portál Demografie v článku věnovanému Analýze: Mění se struktura rodin a závislé děti – uvádí: „názorové a hodnotové změny u mladé generace - zvyšující se tolerance vůči novým typům neformálních svazků, s tím související větší tolerance vůči svobodným matkám“ [Šťastná 2006].

Od konce druhé světové války až do 80. let se dají porovnat dva významné ukazatele, které popisují předmanželskou koncepci. „Data za toto období totiž sice ukazují nízký podíl mimomanželsky narozených dětí, podstatně vyšší je však podíl prvních dětí narozených v manželství do osmého měsíce od sňatku, tedy počatých mimo manželství. Přičteme-li tento podíl k podílu dětí narozených mimo manželství, výrazně se zvýší podíl dětí narozených ženám, které otěhotněly za svobodna.“ [Šťastná 2006]

Obdobně pak najdeme v knize *Česká rodina na poč. 21.st.: Životní podmínky vztahy a potřeby*, která tvrdí, že až do konce 80. let bylo nepřijatelné, aby lidé žili v nesezdaných soužitích ať už dlouhodobě či krátkodobě. Tehdejší celospolečenské klima tento akt odsuzovalo a snažilo se svým chováním ho při nejmenším co nejvíce znemožnit tak, aby legitimizace sňatku byla samozřejmostí. Sociologické výzkumy sice tvrdí, že v současnosti jsou neformální svazky plně celospolečensky akceptovány, ale preference přesto zůstávají u narození dítěte do plnohodnotného manželského svazku. [Kuchařová 2017]

2.3. Manželství

2.3.1. Tradiční definice manželství

„**Manželství** je relativně trvalé emocionální, intelektuální a sexuální soužití a společné hospodaření muže a ženy, stvrzované dosud určitou institucí (církve, stát). Společenským účelem manželství je založení rodiny.“ [Hošková 2018]

Tato citovaná charakteristika manželství je jednou z nezákladnějších a nejobecnějších. Přesnější vymezení lze získat po pečlivějším náhledu na jeho společenskou funkci. „je tedy možná definice manželství ze zorného úhlu sociologie, práva, ale i etiky, sexuologie apod. V sociologické literatuře je nejčastěji přejímáno vymezení manželství jako „legalizace sexuálních vztahů mezi partnery, hospodářská kooperativa a společné duchovní soužití“ (Mudrock) či jako „relativně trvalé soužití muže a ženy, které se neomezuje na soulož a udržuje se po narození dítěte“ (Westermarck).“ [Mudrock citován in Hošková 2018], [Westermarck citován in Hošková 2018]

Manželství označuje za „sociální instituci, neboť se jedná o komplex statusů, rolí, hodnot a norem rozvinutých kolem společenských potřeb. Obsah manželství není zdaleka univerzální, ale každá společnost je schopna rozlišit, zda je určitý svazek manželství či nikoliv. Jedná se tedy o kulturně akceptovaný typ svazku. Samotný vstup do manželství je výrazem podřízení se sociálním normám, které partneři tímto svazkem zároveň reprodukuje: jednoduše vyjadřují přijetí společenského pořádku a norem, které říkají, že manželství je institucí, v jejímž rámci mají dospělí lidé realizovat svůj život (včetně života sexuálního).“ [Skupnik 2002: 33]

2.3.2. Teorie o vzniku manželství

Historie nám nabízí dvě teorie o vzniku manželství a to „Teorii W. Schmidta, podle níž nejranější historickou formou manželství byla monogamie a polygamie se jako úpadková forma objevila až později, nelze doložit historickými důkazy. Opačnou tezi prosazoval J. J. Bachofen, který se domníval, že na počátku existovala všeobecná promiskuita, pak vzniklo manželství polygamní a skupinové a po nich teprve svazek monogamní.“ [Schmidt citován in Kasper 1997:9], [Bachofen citován in Kasper 1997:9]

Vše jsou však pouhé spekulace.

„Velká pozornost je v sociologické literatuře tradičně věnována ekonomickým determinantům manželství. Tradiční ekonomický přístup předpokládá, že při vstupu do manželství lidé zvažují přínosy a ztráty, které by jim přinesl. Podle G. S. Beckera (1993) je výhodou manželství specializace rolí v rodině.“ [Chaloupková 2011: 32]

Jak už název tohoto článku napovídá, následující řádky se budou zabírat většinovými názory jednotlivých skupin obyvatel na názor týkající se vstupu do manželství. Velice zajímavé je porovnání názorů na postavení k manželství u vysokoškolsky vzdělaných žen, kdy jedna strana tvrdí, že: „Pro ženy s vyšším vzděláním a vyšším ekonomickým kapitálem proto manželství ztrácí na atraktivitě. Na druhé straně ale Oppenheimer (1988) argumentuje, že výhodou manželství je společná akumulace zdrojů. S vyrovnáváním ekonomických rolí mužů a žen se podle V. K. Oppenheimer kritéria výběru mění a ženy s vyšším ekonomickým kapitálem mají na sňatkovém trhu lepší postavení (Oppenheimer 1988).“ [Chaloupková 2011: 32]

Pozitivním faktory, které ovlivňují vstup do manželství u mužů, jsou příjmy a vzdělání. Záporným faktorem je například nejistá pozice na trhu práce. Avšak nejčastějšími faktory, které ovlivňují vstup do manželství po narození potomka, jsou vzdělání a pracovní kapitál, kvalita vztahu či kulturní postoj a normy, které daní jedinci mají. [Chaloupková 2011: 32]

Tyto faktory zobrazují náhled na předmanželskou koncepci z pohledu daného páru, který touto situací prochází.

„Anne Reneflot (2006) shrnuje čtyři skupiny důvodů, které nesezdané páry ovlivňují v rozhodnutí vstoupit do manželství:

1. důvody týkající se kvality vztahu,
2. představy o změně vztahu po svatbě,
3. časové a finanční náklady na organizaci svatby,
4. normativní tlak okolí.“ [Reneflot citována in Chaloupková 2011: 32]

Tyto faktory se promítají do života obou pohlaví. V prvním faktoru oba partneři porovnávají svou životní situaci s různými alternativními možnostmi vztahu. Předpokládá se, že pokud partneři budou do vztahu zvyšovat investice, ať už materiální či nemateriální, bude jejich vztah pevnější. Míra investic může být různá, nemusí být stejná, avšak přítomnost dětí zvyšuje pevnější pouta vztahu. [Chaloupková 2011: 32]

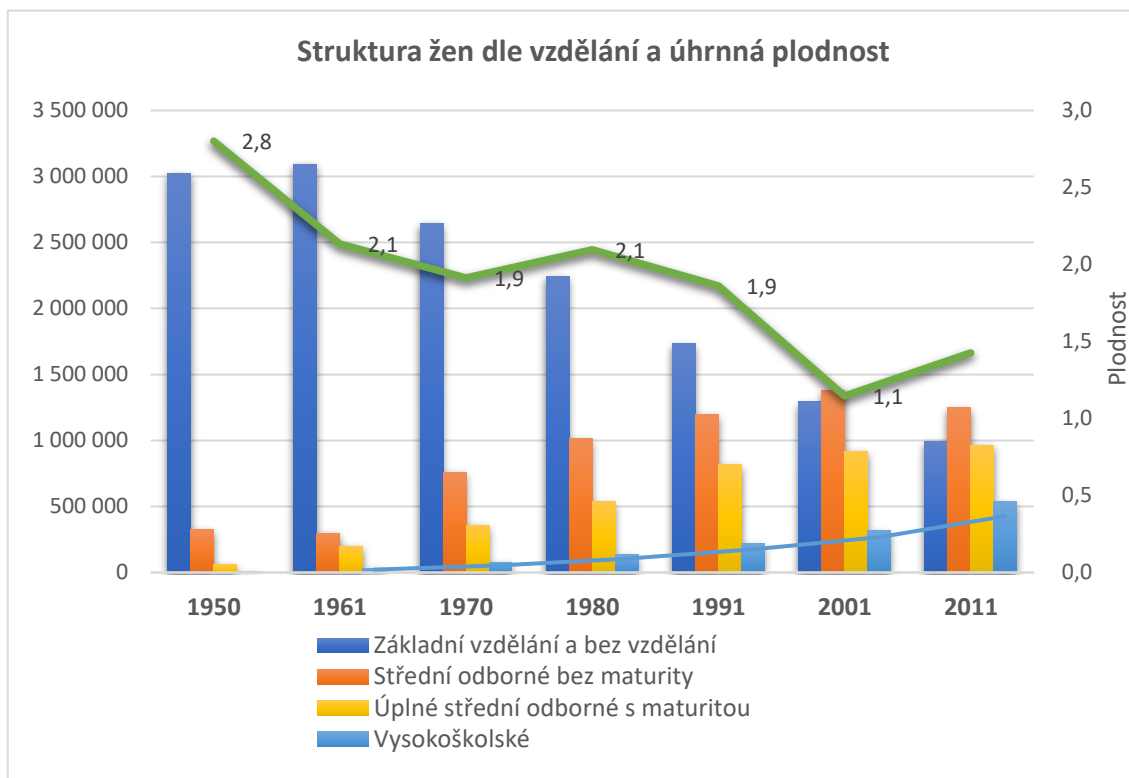
Dalším důvodem, kdy partneři zvažují vstup do manželství, je otázka, co jim manželství přinese. Zda jde jen o symbolický význam, nebo jsou pro ně přínosné legislativní podmínky a nastavení systému dávek a daní. Oproti nesezdaným párům je manželství lépe vnímáno nejen společností, ale i rodinou. Bylo tak snazší rozdělit role v rodině, a to se týkalo i hospodaření s penězi v domácnosti. Toho se ale většinou ženy obávaly, jelikož muž bude nadřazeným v rodinném postavení. Takto to vidí i muži, že jejich hlavní rolí bude stát se živitelem rodiny. Nesezdané páry s dětmi jsou společností tlačeny do legislativního sňatku. Tento nátlak nejvíce pociťují ženy oproti mužům. [Chaloupková 2011: 32]

„Předchozí analýzy ukázaly, že v České republice rodinná situace při narození dítěte úzce souvisí se vzděláním ženy. Ženy s vyšším vzděláním mají nejenom větší šanci, že budou žít při porodu dítěte s otcem dítěte (Hamplová 2007), ale čím vyšší vzdělání žena má, tím vyšší jsou její šance, že bude při narození dítěte vdaná. Vyšší podíl osamělých matek je mezi ženami s nižším vzděláním a ženami, které měly dítě v nižším věku. Naopak nejnižší podíly osamělých matek jsou mezi vysokoškolačkami. Pravděpodobnost, že otec nebude přítomný v rodině, se zvyšuje s nižším vzděláním muže. Naproti tomu vzdělání muže hraje menší roli v tom, zda se dítě narodí v manželství nebo v nesezdaném svazku (Hamplová 2007).“ [Chaloupková 2011: 32, 33; Hamplová 2007: 147]

Zde si však musíme dát pozor, Hamplová řešila především to, co se odehrávalo po roce 1990, ale to je velice odlišné od období, kdy trval tak silný tlak k legitimizaci manželství.

2.4. Struktura žen dle vzdělání a úhrnná plodnost

Tabulka Úhrnné plodnosti a vzdělání žen nám znázorňuje vývoj těchto proměnných od roku 1950 po rok 2011, kdy se konalo poslední SLDB. Hlavními dvěma faktory této tabulky jsou Úhrnná plodnost a Nejvyšší dosažené vzdělání žen.

Z grafu můžeme vyčíst, že s postupným poklesem úhrnné plodnosti narůstá vyšší vzdělání žen až do roku 2001, kdy se úhrnná plodnost začíná zvyšovat i s narůstajícím počtem vysokoškolsky vzdělaných žen.

Díky tomuto grafu můžeme vidět, že se ženy snaží mít vyšší vzdělání a zároveň zakládají rodiny. Z mého úsudku se ženy snaží být na takové ekonomické úrovni, aby nemusely i při pořízení potomků být závislé na partnerovi. Tato situace je vyvolána celospolečenským míněním a charakterem žen vůči mužům. U žen se tedy více podmínilo individuum, které chce být vzhledem ke svému postavení co nejvíce samostatné.

Společenskými normami jsou například *Obecné podmínky odpovědného rodičovství*.

„Podmínky, které mladí lidé považovali za podstatné pro narození dítěte, lze rozdělit do čtyř okruhů:

1. Ekonomické a materiální zabezpečení (dostatečný finanční příjem)
2. Splnění formálních podmínek (plnoletost, ukončené vzdělání)
3. Podpora druhých (rodičů, státu, blízkých)
4. Kvalitní partnerský vztah (dlouholetý vztah)“ [Hamplová 2000: 81, 82]

2.4.1. Motivy k uzavření sňatku a Legitimizace sňatku

Touto kapitolou se zabývá Dana Hamplová v knize *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. „Jako nejdůležitější důvody pro uzavření sňatku uváděli respondenti lásku a touhu po bezpečném zázemí (emocionální motivy) a snahu, aby se děti narodily v manželství (motiv spíše praktický). Tyto tři důvody představují obecnější motivaci, na níž se shodnou muži i ženy.“ (Hamplová 2000: 75)

Můžeme si všimnout, že je zde znatelná změna v důvodu proč si pořídit dítě do manželského svazku. Dříve vedl stát k určité legalizaci vztahu ještě před narozením potomka. Byla to zároveň i jakási společenská norma, ze které si jen malé procento dovolilo uhnout svým názorem. Kdežto nyní je legalizace vztahu vedeno motivem spíše praktickým a estetickým. Není tak vyvoláván tlak na budoucí rodiče k legalizaci jejich vztahu.

Tyto motivy zmiňují vzhledem k porovnání postojů k manželství po roce 1990, kdy je vidět proměna společnosti oproti tehdejšímu režimu.

Tento jev je popsán i v článku autorky Jany Chaloupkové s přínosným názvem: „*Nejdříve dítě, potom svatba? Rodinné dráhy neprovdaných matek.*“ Zároveň se článek zabývá motivacemi matek k případnému pozdějšímu vstupu do manželství.

„Rodinné dráhy se v současných vyspělých společnostech stávají rozmanitějšími a zvyšuje se akceptace netradičních forem rodinných uspořádání. Zvyšuje se nejen variabilita forem životních uspořádání, ale i variabilita časování rodinných tranzic a jejich vzájemného pořadí. K nárůstu rozmanitosti rodinných drah významně

přispívá rozšíření nesezdaných soužití a nárůst podílu dětí narozených mimo manželství (Elzinga, Liefbroer 2007, Chaloupková 2010). Nárůstu mimomanželské plodnosti, který je jednou z nejvýznamnějších změn rodinného chování v České republice v posledních desetiletích, byla již v sociologickém výzkumu věnována poměrně velká pozornost. Předchozí analýzy se zaměřovaly především na sociální charakteristiky neprovdaných matek (Hamplová 2006, 2007, Rychtaříková 2007) a na důvody a motivace, proč ženy nevstoupily před narozením dítěte do manželství (Hamplová 2007, Chaloupková 2007, Vítěčková 2010). Méně pozornosti bylo dosud věnováno faktorům, které ovlivňují jejich případný pozdější vstup do manželství (Polášek 2006).“ [Chaloupková 2011: 30]

V dnešní době prožívají manželství krizi, kterou je dobré „vidět na pozadí přechodu

od dřívější agrární společnosti k moderní industrializované a urbanizované civilizaci. Jednou z nejnápadnějších charakteristik nové měšťanské společnosti je předěl mezi soukromou a veřejnou sférou.“ [Kasper 1997: 12]

Nyní je manželství chápáno jako soukromý sektor, kdy se osobní společenství objevuje v úzkém kruhu rodinném, u kterého je základem partnerství dvou osob. V minulosti však „bylo také společenstvím ekonomickým a výrobním v rámci velkorodiny. V moderní technické společnosti se objevilo rozdělení na sféru manželství a rodiny na straně jedné a sféru pracovní a profesionální na straně druhé. To vede, zejména v případě, že žena rovněž pracuje, k tomu, že manželství a rodina přestává plnit funkci vzájemné ekonomické pomoci, péče a solidarity a dochází k jejímu redukování, popřípadě koncentraci zájmu pouze na osobní sympatie a lásku.“ [Kasper 1997: 12]

Vymezení hodnot manželství dle mého názoru velmi srozumitelně vysvětluje kniha *Sňatek a rodina zájem soukromý nebo veřejný?* od editorky Kocourkové a pana Rabušice, který hned v úvodu uvádí, že „Jedním z výrazných rysů druhé demografické tranzice je, že párový život přestal být doménou právoplatně uzavíratelného sňatku – mnozí lidé spolu sexuálně žijí, společně hospodaří nebo vychovávají děti, aniž by byli spolu sezdáni.“ [Rabušic 2006: 70]

Jednou z hlavních příčin snížení sňatečnosti byl jev, který se u nás ukázal dle vzoru Skandinávie kdy ve třetí třetině 20.st. se v Evropě rozšířilo již zmíněné nesezdané soužití. Na základě těchto změn v chování, které se nevyhnulo ani

České republice, se k tomuto jevu vyjádřilo několik českých demografů, kteří tvrdili, že „pokud se u nás nezvýší sňatečnost, nezvýší se ani porodnost, neboť převážná většina dětí se rodí v manželství“ [Rabušic 2006: 70].

Díky tomu, že se v ČR neustále zvyšuje mimo manželská plodnost, nemusí být realita tak jednosměrná, znamená to tedy, že lze použít tezi od Hoffmanna Nowotného, ve které kdy tvrdí, že „vztah mezi sňatečností a plodností může mít i obrácenou kauzalitu, tedy, že nízká sňatečnost je výsledkem snižující se ochoty mladé generace přivádět děti na svět“ [Nowotný citován in Rabušic 2006: 70].

Znamená to, že Nowotný oponuje Rabušicovi v tom, že míra plodnosti, není závislá či úměrná míře sňatečnosti.

Potvrzující je i záznam lineárního růstu mimomanželské plodnosti v ČR počínající rokem 1990 z 9 % do roku 2003 s nárůstem o 25 %. Výsledky PPA2 však ukazují, že u české populace ve věku 18-35 let převládá názor, že „sňatek je nepominutelným prvkem v jejich životních hodnotách“ [Rabušic 2006: 70].

PPA2 celým názvem The Acceptance of Population-related Policies je již druhým evropským srovnávacím výzkumem možných účinků populační politiky. Tento výzkum probíhal v roce 2001 ve 14 zemích Evropy s 1094 respondenty. První výzkum tohoto typu probíhal již v roce 1991. [Rabušic 2006: 69]

„PPA2 je tedy výzkum zabývající se několika tématy, prvním z nich byly všeobecné otázky o roli státu a vlády v sociální oblasti, dále byly sledovány názory na změny v rodinných a partnerských vztazích a také postoje k současným sociálním podmínkám, které jsou poskytovány rodinám s dětmi. Jako třetí téma byla použita problematika stárnutí a postoje ke starší generaci včetně dotazů na preference uspořádání života pro seniory především v rámci rodiny. Vztah k cizincům, jejich zařazení do české společnosti a role státu v této záležitosti bylo dalším samostatným tématem stejně jako vztah k životním hodnotám a názory na péči o děti.“ [Rabušic 2001]

„Za další indikátor hodnoty manželství lze považovat reakci na výrok, zdali by se lidé, kteří chtějí mít děti, měli oženit či vdát.“ [Rabušic 2006: 71] Zajímavé je se i na tuto problematiku podívat vzhledem ke státům Evropy, kdy čeští a polští respondenti podporují názor, „že lidé by se kvůli dětem oženit či brát měli“

[Rabušic 2006: 71]. Země, jako jsou Finsko, Slovinsko a Nizozemsko, však s tímto názorem plně nesouhlasí. Souhrn názorů respondentů naznačuje, že generace narozena mezi léty 1966 a 1983 nespojuje akt rodičovství s aktem manželským.

Jsem si vědoma širokého vymezení, jelikož generace roku 1983 plodí děti až v novém tisíciletí, ale z tohoto zdroje se nedají rozlišit jednotlivé generace.

Zatímco Rabušic se opírá o výzkum PPA2, autor Možný se zabývá hodnotovými výzkumy mladší generace. Výzkum PPA2 zahrnuje všechny věkové kategorie, kdežto Ivo Možný ve své knize Rodina a společnost pojednává o mladší generaci.

Poukazuje na výsledky hodnotových výzkumů mladší generace. „Hodnotové výzkumy mladší generace zatím totiž ukazují spíše tradiční hodnotové motivace při vytváření páru. Nejvyšší hodnota u ideálního životního partnera je jak pro muže, tak pro ženy dobrý vztah k dětem. Následuje „smysl pro rodinný život“, „zodpovědnost a poctivost“ a „dobré chování“ a „tolerantnost.“ [Možný 2006: 258]

Proměnu stavu rodiny autor zmiňuje v podkapitole „Dlouhodobý pokles stability rodiny“ [Možný 2006: 266], kdy uvádí, že „s nástupem modernity rozvolnila se některá významná pouta, jimiž společnost držela pohromadě rodinu jako mezigenerační společenství i jako manželský pár. Poklesla především síla ekonomického tlaku na udržení rodiny; rodina už není především společenstvím majetku a sdíleným hospodářstvím, jehož základem byla domácnost vlastních domů, který sloužil – u zemědělců stejně jako u řemeslníků a měšťanů, ale skrytěji také u šlechty – zároveň jako ekonomická a výrobní jednotka. To drželo pohromadě generace, které se v něm postupně střídaly, vzájemně se prostupující. Manželský pár, který zaručoval fyzickou reprodukci, byl pak spojen manželstvím, jehož trvalost byla garantována transcendencí: co Bůh spojil, člověk nerozlučuj.“ [Možný 2006: 266]

Následně došlo ke změnám, kdy ve vyšších společenských vrstvách docházelo během rozpadu tradičních společností, ale také i kvůli postupujících industrializací ke změně společenské ekonomické hodnoty majetku na hodnotu kulturní. Tento vzestupný zájem o kulturu byl nejvíce zaznamenán u třídy vyššího společenského postavení. [Možný 2006: 266] „Manželství postupně ztrácelo svou posvátnost a měnilo se v občanskou smlouvu. Rodina ztrácela odpovědnostní

vázanost k rodovému majetku (domu, živnosti, polím) a začala se zakládat v každé generaci znovu.“ [Možný 2006: 267]

2.4.2. Demografická tranzice

„Permanentní růst evropské populace započal někdy v první polovině šestnáctého století. Dynamika evropského růstu byla analyzována prostřednictvím výzkumu historických demografů v nejrůznějších evropských zemích a postupně získává rámec a formu ucelené vysvětlující teorie, která byla nazvána teorií demografické tranzice.“ [Rabušic 2001: 52]

„Demografická tranzice má tři fáze, během nichž se populace přesouvá z počátečního režimu vysoké úmrtnosti a vysoké porodnosti do režimu nízké úmrtnosti a nízké porodnosti.“ [Rabušic 2001: 52,53]

První fáze probíhala již v předtranzičním období, kdy míra porodnosti byla stabilní a zároveň vysoká, její průměr byl 7,5 porodů na ženu. Hodnota úmrtnosti byla velice nestabilní a zároveň vysoká, rovnala se 28-40 zemřelými na 1000 obyvatel, což je vzhledem k dnešní situaci v Evropě 3x až 4x vyšší. Z důvodu vyrovnaných hodnot porodnosti a úmrtnosti byl populační růst minimální.

Druhá fáze s sebou nese velký nárůst populace díky snížení úmrtnosti oproti porodnosti. Každá z evropských zemí měla jiný průběh během této fáze. Vzorovou ukázkou je Švédsko, kde období mezi poklesem úmrtnosti a začátkem poklesu porodnosti probíhalo padesát let.

Třetí fáze znamená ukončení tranzice díky míře porodnosti, která se blíží k hodnotám úmrtnosti. Míra růstu se tedy blíží k nule. [Rabušic 2001: 53,54]

2.4.3. Druhá demografická tranzice

„Termín „druhá demografická tranzice“ byl vnesen do demografického a sociologického diskurzu v reakci na novou velkou proměnu demografického chování, kterou zaznamenala a zaznamenává západní Evropa od šedesátých let dvacátého století. Tematizuje tak novou fázi ve vývoji evropské demografické historie. Jelikož jedna demografická tranzice již v Evropě proběhla, tato nová dostala přídomek druhá. Počátek druhé demografické tranzice je možno podle van de Kaa (1987) arbitrárně stanovit na rok 1965 a jejím hlavním

demografickým rysem je pokles plodnosti z úrovně úhrnné plodnosti = 2,1 na úroveň hluboce pod touto hranicí.“ [Rabušic 2001: 176,177]

Reprodukční chování se po konci druhé světové války velice změnilo. Zpočátku lidé vstupovali do manželství velice brzy po dosažení plnoletosti, zároveň se také stávali rodiči. Severozápadní část Evropy okolo 60. let přišla s novými trendy, jako bylo rozšiřování individualismu a s ním spojené pozdější rodičovství a vstup do sňatku. Dalšími faktory individualismu „bylo uvolňováním společenských i sexuálních norem, zvyšováním životního standardu a budováním sociálního státu. V tomto kontextu se zrodil zcela nový reprodukční model typický pozdějším vstupem do manželství, vyšším věkem při zakládání rodin, ale také častější mimomanželskou plodností nebo rozvodovostí. Tyto změny byly roku 1986 konceptualizovány do teorie druhého demografického přechodu.“ [Polesná 2016: 392]

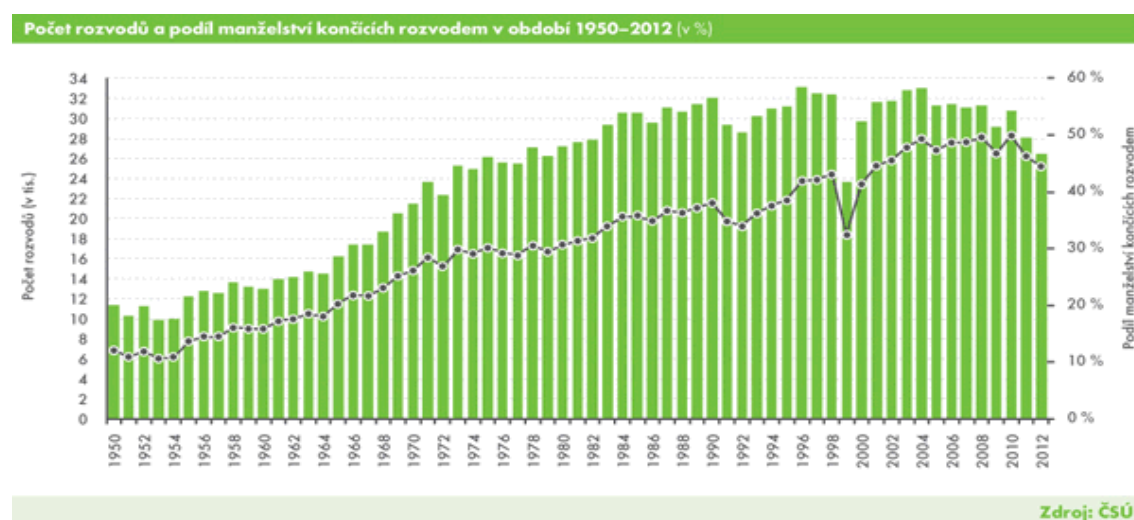
„Druhá demografická tranzice se podle van de Kaa vyznačuje logickou sekvencí následných fází, v nichž dochází k proměně jednotlivých demografických jevů a které znamenají proměnu k demografickému individualismu a modernismu. Rysem těchto fází je jejich posun od jedné kvality ke kvalitě nové: 1. posun od manželství k nesezdanému soužití, 2. posun od antikoncepce jako prostředku ochrany před nechtěným těhotenstvím k antikoncepci, která umožňuje sebenaplňující volbu, zda dítě vůbec mít a kdy ho mít, 3. posun od éry, v níž dítě bylo středobodem života rodičů (*king-child with parents*), k éře, kdy středobodem života je pár a jeho dítě (*king-pair with a child*), a konečně 4. posun od uniformních rodin a domácností k pluralitním formám rodin a domácností.“ [Rabušic 2001: 177,178]

2.5. Rozvody

Zde se zaměříme na vývoj rozvodovosti, kdy „Intenzita rozvodovosti se v České republice, na rozdíl od většiny ostatních demografických procesů, neměnila výrazněji až po roce 1989. Následkem liberalizace rozvodové legislativy a větší tolerance společnosti k rozvodům jako řešení partnerských problémů se rozvodovost zvyšovala již v průběhu předchozích desetiletí. Nárůst postupně, obdobným tempem, pokračoval i v 90. letech 20. století a v prvních letech století nového. Přesto byl v roce 2012 počet rozvodů (26,4 tis.) dokonce nejnižší od roku

1999 (23,7 tis.), kdy rozvodovost v zemi výrazně ovlivnila novelizace zákona o rodině (k 1. 8. 1998). Ta totiž změnila podmínky pro ukončení manželství, zejména těch s nezletilými dětmi. A tak výsledky za rok 1999 byly dokonce srovnatelné s údajem za rok 1979. Od té doby se hodně změnilo. V první polovině 50. let 20. století končila rozvodem desetina manželství. Hranice 30 % byla poprvé překonána v roce 1975 a na hodnotu 50 % vystoupala míra rozvodovosti v roce 2010.

Počet rozvodů a podíl manželství končících rozvodem v období 1950-2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ

Zdroj: ČSU 2014

V období 2005–2010 rozvodovost v celkovém trendu stagnovala na úrovni 47–50 %. Historické maximum, 50 % manželství končících rozvodem, bylo zaznamenáno v roce 2010. Nicméně do roku 2012 došlo k poklesu zpět na úroveň z počátku nového tisíciletí, přesněji na hladinu 44 %. Za dlouhodobým nárůstem rozvodovosti stálo její zvýšení u déle trvajících manželství, tj. u takových, která v době rozvodu trvala deset a více let. Ale i tak zůstala míra rozvodovosti nejvyšší relativně krátce od uzavření sňatku, v intervalu od dvou do pěti dokončených let trvání manželského svazku.“ [Štyglerová 2014]

2.6. Mimomanželská plodnost

V této kapitole se podíváme na narození dítěte mimo manželství z perspektivy životní dráhy, což vysvětluje autorka Chaloupková, která popisuje změnu partnerských statusů vzhledem k okamžiku, kdy se pár rozhodne založit rodinu. Je velice zajímavé pozorovat změnu v rozhodování budoucí rodiny, kdy rozhodnutí o nesezdání do porodu prvního dítěte ve většině případů neznamena zamítnutí manželství. Jen se mění posloupnost daných aktů z tradiční na moderní.

Rozhodla jsem se ještě uvést citaci od autorky Chaloupkové:

„Z perspektivy životní dráhy můžeme v procesu zakládání rodiny rozlišit několik klíčových momentů, ve kterých dochází k rozhodování o změně partnerského statusu. Takovým momentem je rozhodnutí mít dítě, těhotenství, narození dítěte a raná fáze rodičovství (Perelli-Harris et al. 2009). Nesezdaný status v době narození dítěte přitom nemusí znamenat odmítnutí manželství (dlouhodobé nesezdané soužití jako alternativa k manželství), ale pouze oslabování tradiční posloupnosti vstupu do manželství a do rodičovství (Heuveline, Timberlake 2004, Perelli-Harris et al. 2010). I v zemích s vysokou mimomanželskou plodností a vysokou akceptací netradičních forem rodinných uspořádání vede narození dítěte a jeho výchova často k rozhodnutí uzavřít manželství a část nesezdaných párů s dětmi vstupuje později do manželství (Perelli-Harris et al. 2009). Rozhodování partnerů o rodičovství a vstupu do manželství může často probíhat souběžně. Pořadí těchto rodinných tranzic se přitom může odklánět od tradičního modelu. Nesezdané soužití s dětmi tedy nemusí představovat typ soužití alternativní k manželství, ale v některých případech může být jednou fází v procesu vstupu do manželství (Heuveline, Timberlake 2004). Nárůst počtu dětí narozených mimo manželství tak může být částečně projevem prodlužování předmanželského nesezdaného soužití i na dobu po narození dítěte.“
[Chaloupková 2011: 30]

Jak je tomu u alternativních forem partnerského života? Ohrožují svou existenci realitu manželství?

Těmito otázkami se zabývala autorka Hamplová. Ta popisuje úpadek manželství, které čím dál častěji zastupují jiné formy partnerského soužití ať už nesezdané páry, život v komunitách anebo život bez stálého partnera.

„Podobné názory zastává i řada sociologů: podle některých z nich je změna vztahu k manželství projevem návratu k evropským vzorcům reprodukčního a rodinného chování, protože je přirozené, když se i české obyvatelstvo chová obdobně jako západoevropské, má-li k tomu konečně příležitost.“ [Hamplová 2000: 67]

Z knihy Děti na psí knížku se můžeme dozvědět další údaje vzhledem k vývoji sňatečnosti a plodnosti v českých rodinách. Kryštof Zeman zde zmiňuje, že „V sedmdesátých a osmdesátých letech, v období socialismu, byla sňatečnost a plodnost téměř univerzální, pouze okolo pěti žen ze sta zůstalo neprovdaných a podíl bezdětných ve věku 50 let byl podobný. Naprostou většinu dětí tedy rodily vdané ženy, vyšší podíl nemanželských dětí se rodil pouze nejmladším ženám ve věku do devatenácti let, ženám se základním vzděláním a ženám s vysokým počtem dětí. Od první poloviny devadesátých let dochází v České republice k rychlému poklesu intenzity sňatečnosti, a tím pádem k nárůstu počtu a podílu svobodných žen. Zatímco v roce 1990 byly dvě třetiny žen v plodném věku 15-49 let vdané, čtvrtina byla svobodná a každá desátá žena byla rozvedená či ovdovělá, do roku 2006 již klesl podíl vdaných ve věkové skupině 15-49 pod polovinu (na 48 %) a podíl svobodných stoupl na 40 %. Mimoto dochází na jedné straně k prudkému poklesu plodnosti vdaných žen, na druhé straně roste intenzita mimomanželské plodnosti. Úhrnná manželská plodnost neboli počet narozených dětí připadajících na jednu ženu v manželství, klesl mezi roky 1990 a 2006 na polovinu, z 1,74 na 0,87 dítěte, zatímco úhrnná mimomanželská plodnost rostla z 0,16 na 0,46, tedy téměř na trojnásobek. Rozšiřuje se fenomén nemanželských kohabitací, do kterých se stále častěji též rodí děti. A konečně roste podíl osamělých matek jako reakce na ekonomické a sociální problémy spojené s hospodářskou transformací, a to zejména v některých problémových regionech a ve specifických sociálních skupinách.“ [Zeman 2007: 17, 18]

Tuto změnu v manželském životě autorka Dana Hamplová popisuje v knize *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?*, kdy v kapitole třetí nesoucí název *Vysvětlení demografické změny* popisuje dva sociologické přístupy a to normativní přístup a teorii racionální volby.

„Zatímco normativní přístup poukazuje na posun v hodnotách a preferencích, teorie racionální volby zdůrazňují změnu objektivních (zvláště ekonomických) podmínek a nárůst hodnoty manželství a rodičovství. Použijeme – li trochu lidštvější jazyk, můžeme říct, že jde o rozdíl „lidé nemůžou“ nebo „lidé nechtějí“. Předpokladem bylo, že se i mezi názory laické veřejnosti vyčlení interpretace „lidé nemohou“ a „lidé nechtějí“ a faktorová analýza to potvrdila.“
[Hamplová 2006: 15]

3. Praktická část

3.1. Cíl a metodika výzkumu

Tato kapitola se bude věnovat metodice výzkumu, ale také samotným cílům mé práce. V první podkapitole uvádím cíle výzkumu, následovně zdůvodňuji volbu výzkumné strategie, charakterizuji kvalitativní výzkum. Dále pak uveřejním své předpoklady, které jsem měla na začátku výzkumu. A budu se také věnovat výběru výzkumného vzorku kdy se zaměřím na profil respondenta a na samotnou velikost vzorku. Má pozornost bude také věnována výzkumným otázkám a metodám sběru dat.

Stanovení základních cílů mé práce.

- Důvody načasování početí dítěte
- Chtěného či nechtěného, plánovaného či neplánovaného ...založení rodiny
 - Důvody brzkého uzavření manželství
 - Uvědomění si okolního tlaku k legitimizaci
- Reakce na zjištěné těhotenství ze strany partnera, užšího rodinného kruhu a širšího kruhu přátel a známých
- Reakce na oznámení svatby ze strany užšího rodinného kruhu a širšího kruhu přátel a známých

Pro dosažení cílů mé práce jsem si vybrala kvalitativní strategii. Jedním z hlavních důvodů, které mě dovedly ke kvalitativnímu výzkumu, je samotná povaha výzkumu, která je svou tematickou orientací a obsahem cílů kvalitativně zaměřená. Celé bádání je zaměřeno na konkrétní případy párů, které vstupují do manželství poté, co zjistí, že čekají dítě, tedy do osmi měsíců po početí dítěte tak, aby se narodilo do úplné rodiny. Zkoumanou problematiku předmanželské koncepce lze adekvátně poznávat prostřednictvím již zmíněné kvalitativní strategie. Charakteristikou této strategie se budu zabývat v následující podkapitole.

3.1.1. Kvalitativní výzkum

Problematiku kvalitativního výzkumu uvádí Hendl těmito slovy „Kvalitativní výzkum zahrnuje popis a interpretaci sociálních nebo individuálních lidských problémů“ dále pak popisuje, že „... důraz je kladen na způsob jakým lidé interpretují jevy sociálního světa a svoji zkušenost“ [Hendl 1999: 12].

Obdobně Disman tvrdí, že „Kvalitativní výzkum je šetření a interpretace sociální reality. Cílem tu je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím.“ [Disman 2000: 285]

„Standardizace v kvalitativním výzkumu je slabá, a proto má kvalitativní výzkum poměrně nízkou reliabilitu. Slabá standardizace kvalitativního výzkumu, volná forma otázek a opovědí nevynucuje taková omezení, jaká existují v kvantitativním výzkumu. Potenciálně proto může mít kvalitativní výzkum vysokou validitu.“ [Disman 2000: 287]

Disman dále charakterizuje metodu kvalitativní, kdy popisuje její odlišnou logiku oproti kvantitativnímu výzkumu. „Kvalitativní výzkum používá induktivní logiku. Na začátku výzkumného procesu je pozorování, sběr dat. Pak výzkumník pátrá po pravidelnostech existujících v těchto datech, po významu těchto dat, formuluje předběžné závěry a výstupem mohou být nově formulované hypotézy nebo nová teorie.“ [Disman 2000: 287]

Oproti tomu „Logika kvantitativního výzkumu je deduktivní. Na začátku je problém existující buď v teorii nebo sociální realitě. Tento problém je přeložen do hypotéz. Ty jsou základem pro výběr proměnných. Sebraná data jsou použita pro testování hypotéz a výstupem kvantitativního výzkumu je soubor přijatých nebo zamítnutých hypotéz.“ [Disman 2000: 287]

Díky těmto rozdílům jsem přesvědčena o správnosti zvoleného typu kvalitativní výzkumné metody. Induktivní metoda, kterou využívá kvalitativní výzkum, tedy postup od jednotlivce k získání obecného pravidla, nám napomáhá k podrobnějším výsledkům u výzkumu. Vydáváme tedy obecné rysy na základě konkrétních získaných údajů.

Nejčastějšími metodami sběru dat v kvalitativním výzkumu je rozhovor, následovná případová studie a analýza dokumentů. Pro svou práci jsem použila polostrukturovaný rozhovor, který mi pomohl dosáhnout co nejlepších výsledků.

3.1.2. Metoda a výběr výzkumného vzorku – kritéria výběru respondentů a velikost vzorku

Na začátku celé tvorby jsem si stanovila kritéria vzhledem k respondentům.

Výzkumný vzorek tvořili lidé, kteří měli předmanželskou koncepci v období 80. - 90. let 20. století. Zajímalo mne toto období díky velké častosti předmanželské koncepce a zároveň jiného společenského smýšlení oproti dnešní době.

Mým úkolem tedy bylo získat co nejotevřenější výpovědi respondentů, abych mohla co nejpřesněji analyzovat stanovené cíle mé práce. Proto jsem se rozhodla otestovat díky pilotní studii otevřenost respondentů odpovídající na můj polostrukturovaný dotazník v páru a samostatně. Respondenti odpovídající v páru byli překvapivě emocionálně otevřenější oproti respondentovi, který byl během rozhovoru sám. Z mého hlediska je příčinou vědomí respondentů. Nedovolí si totiž něco opomenout vzhledem k tomu, že mají vedle sebe svého životního partnera a díky němu si vzájemně mohou i vzpomenout na detaily, které by si samotný respondent špatně vybavil. Toto byl jeden z mých prvních poznatků, který mi napomohl získat někdy opravdu hodně otevřené výpovědi.

Velikost vzorku ovlivnila aktuální situace pandemie Covid – 19 dohromady jsem měla stanovený vzorek čítající 10 párů, ale vzhledem k situaci se tento počet snížil na 8 párů. Nejdříve jeden pár v polovině rozhovoru přes platformu skype doslova vypadl a nepovedlo se nám již jiným způsobem spojit. Dle mého názoru tady figurovala určitá nechuť odpovídat. A druhý smluvený pár rozhovor zrušil. Snažila jsem se však najít i jiné respondenty, kteří by vyhovovali zadaným kritériím, ale bohužel se mi další nepovedlo nalézt.

Proto jsem dále pracovala s výsledným číslem vzorku osmi párů respondentů, kteří mi svou otevřeností napomohli k získání mých badatelských poznatků.

3.1.3. Průběh sběru dat

Vzhledem k nastalé situaci pandemie Covid- 19 jsem své dotazování přesunula do online platformy například pomocí Skype, MS Teams či Whats app video. Dotazování tímto způsobem navodilo úplně jinou atmosféru.

Rozhovory jsem měla předem domluvené v určitých termínech, ve kterých schůzka probíhala.

Mé respondenty jsem získala pomocí metody sněhové koule kdy mi počáteční páry, které byly celkem 3, postupně doporučovaly a dávaly kontakty na známé či páry, o kterých věděly, že si prošly stejnou situací a mohly by mi tak poskytnout rozhovor.

Někdy bylo potřeba respondenty nejdříve telefonicky navést, aby věděli, jak například spustit video. Mnohdy bylo opravdu obtížné se přes různé nedostatky síťového spojení vracet k mnou vymezeným tématům. Jako další bylo náročné umět se k tématu vrátit vzhledem ke všem odbočkám a historkám, které byly mimo mnou vymezené téma. Dalším mínusem dle mé zkušenosti byl nedostatek kontaktu, a to například očního, kdy se dle mého lépe komunikuje, a to především o intimních či choulostivých tématech. Někteří respondenti se snažili co nejvíce dívat do kamery, ale živý oční kontakt to v tu chvíli neumělo nahradit.

Někdy bylo potřeba se na různé otázky ptát vícekrát a prozkoumat tak opravdovou situaci, ve které pár byl. Na otázky v mých párových rozhovorech odpovídaly především respondentky tedy ženy, kdežto muži spíše jen přikyvovali. Ale pokud došlo na neshodu s tím, jak si například danou situaci vysvětlovali oni, ihned se respondent ve většině případů ohradil a řekl svůj pohled na věc a jak celkovou situaci vnímal on.

Ke kladům musím poznamenat, že bylo krásné, když si pro mě pár připravil několik naskenovaných černobílých fotek z jeho mládí. Ty na mě ihned přenesly atmosféru vzkvétající mladé lásky. Někdy bylo také hezké vidět na videu jejich vnoučátka či další členy rodiny, na které jsem se i později ptala vzhledem k jejich vztahu.

Díky předešlé pilotní studii jsem se rozhodla vést rozhovory s párem jako celkem, jelikož jsem si u pilotního výzkumu všimla, že pokud respondent či respondentka odpovídali před svým partnerem, mnohdy řekli díky tomuto faktu mnohem více

detailů a vzájemně se báli něco opomenout. Jsem proto ráda, že jsem si na pilotním páru vyzkoušela rozhovor jak každého respondenta samostatně, tak také společně, kdy si pár vybavil i mnohem více detailů a dle mého názoru se mnohem lépe vžil do role, kterou si procházel na začátku svého vztahu.

3.1.4. Předpoklady

Myslím si, že vzhledem k období, ve kterém mí respondenti zakládali rodiny, měli o dost těžší podmínky vzhledem ke společenskému nátlaku k legalizaci jejich svazku. Manželství muselo totiž předcházet početí či porodu potomka, byla to tedy společenská norma, ze které si jen malé procento dovolilo uhnout svým názorem a chováním. Dříve k tomuto jednání vedl především stát a motivoval tak občany k jakési celospolečenské normě, která byla mnohdy velice striktní.

Díky tomuto úsudku předpokládám, že většina respondentů mi přizná určitý společenský nátlak ke svatbě po oznámení těhotenství například širšímu okolí. Zároveň je možná varianta, kdy oznámení těhotenství bude pár odkládat až na dobu, kdy budou oddán. Je tedy možné, že si větší část respondentů díky obavám z veřejného mínění raději pospíší se svatbou, aby předešla nátlakům svého okolí na legalizaci.

Předpokládám, že tento nátlak bude spíše kladen od širším okolím nežli bližší rodinou a přáteli. Očekávám podporu od kamarádů a rodičů, kdy budou co nejvíce nápomocni mladému páru po celou dobu jejich začátků v nových životních rolích.

Například „Anne Reneflot (2006) shrnuje čtyři skupiny důvodů, které nesezdané páry ovlivňují v rozhodnutí vstoupit do manželství:

1. důvody týkající se kvality vztahu,
2. představy o změně vztahu po svatbě,
3. časové a finanční náklady na organizaci svatby,
4. normativní tlak okolí.“ [Reneflot citován in Chaloupková 2011: 32]

Hlavním důvodem těhotenství dle mého mínění bude spontánnost nežli plánované těhotenství. Usuzuji tak, jelikož se domnívám, že rysem dnešní doby je možnost antikoncepce, která dříve byla nedostupná a spíše zakázaným tématem. V dnešní

době její dostupnost umožňuje plánované početí, k čemuž v minulosti nedocházelo.

Dle mého názoru respondentky jako prvnímu oznámí své těhotenství svému partnerovi. Možná je i jiná varianta, kdy se žena raději svěří své nejbližší a dlouholeté kamarádce či své matce, ke které má velice blízký a důvěrný vztah. Důvodem může být strach z reakce partnera či potřeba se s někým poradit o tom, jak tuto velkou novinu oznámit.

3.2. Představení respondentů

Pár č.1.

Pár číslo jedna je ve stejném věku tedy 54 let. Zaměstnání respondentky bylo v době počátku vztahu poštovní doručovatelka a respondentovým zaměstnáním bylo instalatér. Vztah trvá od roku 1988, tedy 33 let. Pár má celkem 3 děti, první z nich se narodilo 6 měsíců po svatbě.

Do jiného stavu respondentka přišla díky špatně spočítaným plodným dnům, na které se oba spoléhali. Jelikož se pár velice miloval, nebylo s čím otálet a nadešla jeho formální stránka vztahu, kdy se oba mladí lidé chtěli co nejdříve vzít, aby nemuseli čelit tak velkému tlaku okolí k legitimizaci, jako tomu měly páry před nimi. Prozradilo je až břicho, ale to už měli snoubenci po svatbě, takže to pro ně nebylo tak moc nepříjemné.

Partner se vše dozvěděl tentýž den, co si respondentka udělala těhotenský test. Jeho reakce byla velice pozitivní, ale přesto se respondent bál, aby dokázal budoucí rodinu zabezpečit.

Reakce rodiny byly ze strany respondentky velice odsuzovačné, nejvíce záporná byla reakce nevlastního otce respondentky. Naopak reakce rodiny respondenta byly kladné a pozitivní.

Pár č.2.

U páru číslo dva je manželka ve věku 51 let a manžel ve věku 55 let. Zaměstnání respondenta byl obor „chladář“, respondentka byla prodavačka.

Vztah trvá od roku 1994, tedy 27 let. Pár má celkem 1 dítě, které se narodilo 4 měsíce po svatbě.

Do jiného stavu přišla respondentka, jelikož ona již dítě chtěla a přála si být matkou, ale její partner na roli otce nebyl připravený. Partner se domníval, že

dokud nedojdou ve vztahu k svatbě, ochrání je to před otěhotněním. Jak respondentka popisuje, tak netrvalo dlouho a přišla do jiného stavu. Svatba proběhla velice rychle tak, aby nikdo nic nevěděl a pár se tak mohl vyhnout jakémukoli veřejnému pohoršení. Respondentka tedy popisuje, že ona tak trochu těhotenství plánovala, ale budoucí manžel neměl žádné tušení o tom, že by se měl v dohledné době stát otcem.

Partner se vše dozvěděl první den a co respondentku překvapilo, bylo jeho nadšení a radost spolu s velkým překvapením. Tento moment dal respondentce velkou dávku odvahy a energie do budoucích dní a zároveň přesvědčení o tom, že to společně zvládnou.

Reakce rodiny ze strany respondentky byla velice podezíravá a bylo podmínkou vidět důkaz o těhotenství, teprve až pak všemu rodina uvěřila a nabídla plnou podporu. Strana respondenta však svým postojem velice překvapila, jelikož pár označila za neuvážený a nezralý k tomu přivést na svět potomka.

Pár č.3.

Pár číslo 3 je ve věku 53 let respondentka a 55 let respondent. Respondent byl v zaměstnání elektromechanikem a respondentka byla zdravotní sestřičkou.

Manželství trávající 31 let započalo v roce 1990. Pár má celkem 2 děti, první z nich se narodilo 4 měsíce po svatbě.

Okolností k tomu přijít do jiného stavu měl pár hned několik, první byl věk, který na to oba respondenti již měli a zároveň chtít o to mít děťátko. Otěhotnění bylo však velice spontánní a zároveň příjemné překvapení. Vzhledem k tomu, že je respondentka zdravotní sestřička, přišla díky všem příznakům velice rychle na to, že čeká miminko.

Respondentky nejbližší osoba byla maminka, a proto šla s touto novinou nejdříve za ní, aby se poradila, jak to všechno oznámit příteli. Respondentky maminka měla radu „Udělej to tak, aby neutekl!“ Partnerovi respondentka vše oznámila tentýž den večer. Poté ji partner o týden déle požádal o ruku.

Příležitosti oznámit nejdříve svatbu a až poté těhotenství pár rychle využil. Svoje rozhodnutí pár obhájí dřívější upjatou dobou, která vše podmínila. Pár se tak

chtěl vyhnout zbytečným odsouzením. Obě rodiny byly tak velice potěšeny a pár nemusel čelit jakýmkoli negacím.

Pár č.4.

Pár číslo 4 je ve věku 50 let respondentka a 53 let respondent. Respondent byl zaměstnán jako automechanik a respondentka byla prodavačka v jednom maloobchodě.

Manželství trávající 30 let započalo v roce 1991. Pár má celkem 2 děti. První z nich se narodilo 2 měsíce po svatbě.

Do jiného stavu přišla respondentka velice rychle a neplánovaně již po 2 měsících vztahu. Respondentka ale zmiňuje, že to neznamená, že by těhotenství bylo nechtěné. Pár zmiňuje, že vztah byl „plánovitější“, až když se usadili. „Jelikož už skončilo žití ze dne na den bez jakéhokoliv plánu, co bude zítra.“

Domnívám se, že pár použil termín „plánovitější“ vztah, aby kompenzoval svoje dosavadní neplánované jednání.

První, komu respondentka oznámila své těhotenství, byl její otec, jelikož na tehdejší dobu bral vše s nadhledem, zároveň také uměl hledat dobrá řešení v různých situacích. Partner se vše dozvěděl druhý den ráno, když přišel z práce. Partnerova reakce byla velice radostná.

Rodiče respondentky brali vše s klidem a nadhledem, kdežto reakce rodiny respondenta byla velice a zásadně negativní. U respondentových rodičů převládá strach z názorů okolí. Pro pár působili tak, že je více zajímalo okolí nežli oni sami.

Pár č.5.

Pár číslo 5 je ve věku 55 let respondentka a 60 let respondent. Respondent byl zaměstnán jako důlní zámečnický a respondentka jako švadlena.

Manželství trávající 36 let započalo v roce 1985. Pár má celkem 1 dítě, které se narodilo 6 měsíců po svatbě.

Do jiného stavu přišla respondentka velice spontánně, kdy respondentka uvádí, že žili ze dne na den a tento životní styl jim velice vyhovoval. Vize toho, že se stanou společně rodiči, se páru velice líbila.

První, komu se respondentka svěřila se svým těhotenstvím, byla její nejlepší kamarádka. Ta však měla tak nečekanou reakci, že se se dále respondentka bála komukoliv tuto novinu oznámit. Respondentky kamarádka měla velice negativní reakci, respondentce vyčetla její nezodpovědné chování, dále pak věkový rozdíl páru.

Po této zkušenosti se respondentka velice obávala oznámení této novinky svému partnerovi. Ten se vše dozvěděl první den a jeho reakce byla velice povzbuzující a nadšená.

Reakce obou rodin byly velice negativní. Strana respondentky byla na pokraji psychického zhroucení a požadovala rychlou svatbu. Strana respondenta požadovala interrupci, jelikož toto chování a jednání jim připadalo nepřijatelné.

Pár č.6.

Pár číslo 6 je ve věku 55 let respondentka a respondent 56 let. Respondent byl zaměstnán jako seřizovač a respondentka jako účetní.

Manželství trvá již 30 let, tedy od roku 1991. Pár má celkem jedno dítě společné a respondent jedno dítě z předešlého svazku a respondentka jedno dítě z minulého vztahu. Společné dítě se narodilo dva měsíce po svatbě.

Do jiného stavu respondentka přišla nečekaně. Děťátko plánovali, ale přišlo dříve, nežli čekali.

První, komu respondentka oznámila své těhotenství, byla její matka díky jejich dobrému vztahu. Matka však tolik nadšená nebyla, jelikož její dcera byla po druhé těhotná, a stále ani jednou vdaná.

Partner se vše dozvěděl v momentě, kdy měla respondentka své těhotenství potvrzené od gynekologa. Reakce partnera byla velmi nadšená a pozitivní.

Reakce obou rodin byly celkem pozitivní, ale rodina respondentky nekompromisně vyžadovala svatbu.

Pár č.7.

Pár číslo 7 je ve věku 52 let respondentka a 53 let respondent. Respondent byl zaměstnán jako skladník a respondentka jako sekretářka.

Manželství trvá již 33 let, tedy od roku 1988. Celkem má pár 3 děti, první z nich se narodilo po 5 měsících od svatby.

Do jiného stavu respondentka přišla nečekaně navzdory tomu, že se snažila se svým partnerem vše plánovat. Respondentky reakce byla velice hysterická, sama nevěděla, co má dělat. Situaci uklidnil respondentky partner, který vymyslel, co budou dělat dál a navrhl řešení vzhledem k jejich aktuální situaci.

Rodině byla nejdříve takticky oznámena svatba. Chování bylo podmíněno celospolečenskou situací, která byla odsuzující vzhledem k faktu mít nejdříve dítě a až pak svatbu. Rodina respondentky byla zásadně proti díky faktu, že pár viděla jako mladý a nezkušený. Rodina manžela byla velice nadšená a páru nabídla i pomocnou ruku.

Pár č.8.

Pár číslo 8 je ve věku 56 let respondentka a 57 let respondent. Respondent byl zaměstnán jako seřizovač CNC strojů, kdežto respondentka byla studentkou průmyslové školy oboru slaboproud.

Manželství trvalo celkem 5 let, započalo rokem 1984. Pár má celkem jedno společné jedno dítě. Po rozpadu manželství respondentka otěhotněla ještě dvakrát.

Respondentka otěhotněla velice brzy, již po 3 měsících vztahu. Tomu tedy odpovídá, že vztah byl velice divoký. Pár zmiňuje, že se na příchod potomka docela i těšil. Respondentka byla svým jiným stavem velice zaskočena. Partner se vše dozvěděl tentýž den, co respondentka. Respondentova reakce byla velice podobná s partnerčinou kdy reakce byla velice vyděšená a zároveň nechyběl pocit překvapení. Respondent však utěšoval partnerku tím, že najdou společné řešení.

Reakce rodičů respondenta byla velice klidná a pozitivní, ovšem rodina respondentky byla velice rozhořčena, a to zejména tím, že se bála, že jejich dcera díky nastávajícímu těhotenství nedostuduje. Velkým šokem pro pár byla navrhovaná interrupce ze strany respondentčiny rodiny.

3.3. Výsledky zjištění

3.3.1. Důvody načasování početí dítěte

Páry s čísly 1,4,5,7,8 popsaly načasování dítěte jako neplánované, velice rychlé a spontánní.

Pár číslo 1 uvedl jako důvod špatně spočítané plodné dny, které byly jejich jedinou ochrannou před neplánovaným otěhotněním. Pár číslo 4 mě ubezpečoval o tom, že vše, co není plánované, nemusí být nechtěné. Páru číslo 5 se líbila vidina rodičovství, ale podotýkal, že žil ze dne na den a tím pádem dopředu opravdu nic neplánoval. Pro pár číslo 7 bylo těhotenství něco nečekaného a spontánního, přesto se poté snažil vše naplánovat a dohnat tak vše, aby bylo tak, jak má být. Pár číslo 8 přiznal, že nic takového v té době nečekal.

Pár číslo 6 o příchodu dítěte uvažoval, ale uznal, že přišlo dříve, než původně plánoval.

Oproti tomu u páru číslo 3 šlo o spontánní věc, která byla zároveň i plánovaná vzhledem k jejich staršímu věku, při porodu bylo respondentce 24 a manželovi 26.

V tomto případě mluví pár o spontánnosti a zároveň plánovanosti, ačkoliv se může stát, že dochází k rozporu, není tomu tak, protože spontánností myslí čas, kdy se dozvěděl o těhotenství. A plánovaností myslí to, když plánoval budoucí život, ve kterém chtěl děti i svatbu.

U páru s číslem 2 bylo určité plánování ze strany partnerky, jelikož partner na to z jejího pohledu nebyl připravený. Měl přesvědčení, že dokud se nevezmou, nemohou tak otěhotnět. Myslel to symbolicky, ale i přesto v to podvědomě věřil.

3.3.2. Důvody brzkého uzavření manželství

Hlavním důvodem brzkého vstupu do manželství je u většiny párů zmiňované zjištěné těhotenství, v mém výzkumu se jedná o páry s číslem 2, 4, 5, 6, 7.

Pár číslo 1 uvádí jako jeden z důvodů brzkého manželství odchod z domova, a to partnerky kvůli svému nevlastnímu otci. Hlavním důvodem však zůstává početí dítěte.

U páru číslo 3 zmiňuje manžel, že na požádání o ruku původně čekal na první výročí, avšak skutečnost o příchodu potomka změnila tento názor. Po oznámení partnerky o nastávajícím těhotenství ji partner po týdnu požádal o ruku. Důvodem

svatby bylo tedy nastávající těhotenství, ale partner již měl dříve v plánu žádost o ruku.

Pár číslo 8 jako hlavní důvod považuje zjištěné těhotenství, ale důležitým faktorem bylo také dřívější uvažování o svatbě. Další faktor, který hrál roli, byl strach vůči rodičům partnerky, kteří se vším, co se dělo, nesouhlasili.

3.3.3. Reakce na zjištěné těhotenství

Ze strany: partnerky, partnera, užšího rodinného kruhu a širšího kruhu přátel a známých.

3.3.4. Reakce respondentek

Reakce partnerek z párů s číslem 2, 3, 5, a 6 byla velice pozitivní. Respondentky popisovaly, že při zjištění jejich těhotenství prožívaly velkou radost.

Respondentka z páru č. 1 hned po zjištění těhotenství přemýšlela o řešení týkající se bydlení a celkového zabezpečení. „Museli jsme si co nejdříve najít naše první hnízdečko.“

Respondentka z páru číslo 4 uznala, že velice zmatkovala, uklidnila ji až reakce manžela, která byla velice pozitivní. Respondentka z páru číslo 7 popisovala, že velice propadala hysterii, vůbec nevěděla, jak se zachovat a také ji uklidnil až pozitivní názor manžela.

Respondentka z páru číslo 8 byla ve velkém šoku, jelikož na takovou zprávu nebyla připravena. Její partner byl v podobné situaci.

Zároveň všechny respondentky přemýšlely o tom, jak nejlépe tuto novinu sdělit partnerovi.

3.3.5. Reakce respondentů

Reakce partnerů na zjištěné těhotenství u párů s čísly 2, 3, 4, 5, 6, 7 byla velice pozitivní, partneři začali velice rychle plánovat společnou budoucnost. Partneři u páru 2, 6 a 7 dodali partnerkám i velkou oporu po psychické stránce, a to zejména jistotu, že společně vše zvládnou.

Reakce partnera u páru s číslem 1 byla velice radostná, ale partner si uvědomoval zodpovědnost za zabezpečení nastávající rodiny, a tak měl z toho i obavy a strach.

Reakce partnera u páru 8 byla velice vyděšená, zároveň byl také překvapený. Partnerku utěšoval tím, že najdou společné řešení. Velkým plusem byl fakt, že ačkoliv respondentka studovala, respondent díky jeho finančnímu zázemí, které měl dokázal uživit oba i dítě.

3.3.6. Reakce rodin

Reakce rodin u párů s čísly 1, 7 a 8 – u těchto párů měli radost z oznámení těhotenství rodiče ze strany partnerů, kdežto názory rodin partnerek byly velice vyčítavé či pár i odsoudily. U páru s číslem 8 byla reakce partnerčiny rodiny natolik negativní, že rodiče navrhovali přistoupit k interrupci, jelikož měli velký strach o to, aby jejich dcera dostudovala a nezkazila si život. Tuto myšlenku však pár vyvracel a bylo přínosné, že partner měl takové finanční zázemí, že se mohl postarat o nastávající manželku i jejich společné dítě, což byl jediný fakt díky, kterému rodiče partnerky dokázali přestat uvažovat o interrupci.

Reakce rodin u páru s číslem 2 ze strany partnera na oznámení těhotenství byla velice kritická vzhledem k nevyzrálosti páru. Rodina ze strany partnerky byla radostná, ale až po důkazech, které musela respondentka předložit. U páru číslo 4 byla reakce rodina podobná, jelikož rodina ze strany partnerky nabízela pomocnou ruku, kdežto reakce rodiny partnera byla silně negativní. Rodina se bála negativních názorů okolí. Zajímalo je více okolí než samotný pár.

Reakce rodin u páru číslo 6 byly z obou stran pozitivní, strana respondentky však požadovala po páru svatbu.

Reakce rodin u páru číslo 3 byly z obou stran velice pozitivní. Rodiče obou páru začali hned vymýšlet, kde by pár mohl bydlet a jak se vše vyřeší spíše po té praktické stránce, ať už z pohledu bydlení či vybavičky pro jejich vnučátko.

Reakce rodin u páru s číslem 5 byly naopak velice negativní z obou stran a to tak, že strana partnerky byla svými reakcemi na pokraji psychického zhroucení. Strana partnera trvala na interrupci, jelikož bylo chování páru nepřijatelné.

3.3.7. Reakce okolí

Páry označovaly za okolí například vzdálenější příbuzné jako sestřenice či bratrance nebo strýčky a tety. Mezi okolí, ale také zahrnovaly sousedy, kamarády či spolupracovníky v práci.

Reakce okolí u párů s čísly 1, 2 a 8 byla pozitivní až po oddání párů, do té doby je okolí vnímalo negativně. Páry musely čelit narážkám na budoucnost a nevhodným narážkám či podezíravým pohledům od okolí

Páry s číslem 4 a 5 popisují reakce okolí za velmi negativní až odsouzení hodné. Pár číslo 4 poznamenává, že bližší okolí je bralo jako „průkopníky nové doby“. Pár číslo 5 se snažil se nad všemi negacemi povznést, v tom jim pomohl fakt, že s těmito negativními názory již dopředu počítal. Respondentka uvádí příklad, kdy si její sestřenice procházela před několika lety obdobným obdobím. Tato sestřenice měla přes tuto osobní zkušenost tendenci shazovat respondentku před jejími prarodiči, i když sama před několika lety byla ve stejné pozici.

Opačným případem v reakcích okolí je tomu u páru číslo 3 a 6, kdy se okolí chovalo pozitivně a nabízelo pomocnou ruku a podporu v případě potřeby. Například u páru s číslem 3 nabízela jejich sousedka kočárek po svém dítěti za symbolickou cenu a nabídla i základní výbavičku jako nočník či dětskou vaničku. Páru číslo 6 bylo nabídnuto od jejich kamarádů hlídání a také finanční pomoc v případě nouze. To hodnotil pár slovy: „V té době nás ani ve snu nenapadlo, že by nám takhle někdo nabídl pomocnou ruku.“

Pár číslo 7 popisuje reakce okolí tak půl na půl, jelikož někteří měli reakce pozitivní a jiní zase negativní a mnohdy i přes fakt, že pár se plánoval vzít.

3.3.8. Reakce na oznámení svatby

Ze strany: užšího rodinného kruhu a širšího kruhu přátel a známých.

Reakce na oznámení svatby popisovaly páry s číslem 1, 2, 3, 4, 6 spíše kladně, a to ze všech okruhů. Například pár s číslem 4 popisuje, že po oznámení svatby začalo být vše „zalité sluncem“, i když při oznamování těhotenství tomu tak nebylo. Pár číslo 2 poznamenává, že po oznámení svatby začala být rodina více v klidu, kdežto širší okolí začalo být nervózní, z pohledu páru to mělo za příčinu fakt, že partneři berou vážně svůj vztah. Pár číslo 3 si pozitivní postoj na svatbu od okolí vysvětloval díky jejich vyššímu věku. Pár číslo 1 si myslel, že pozitivní

ohlasy na svatbu od okolí má za příčinu to, že oba partneři pracovali ve službách pro občany, kteří by je mohli v pozdější době potřebovat, a proto si myslí, že se okolí nechovalo negativně.

Pár s číslem 5 pociťoval od okolí velké negace, a to jak od rodiny, tak od širšího okruhu. Pár zmiňuje, že všichni si žádali vysvětlení a tím okolí myslelo, že se mají veřejně přiznat, že jsou v očekávání potomka, jelikož důvod, jako je láska, okolí nestačila.

Pár číslo 7 a 8 vnímal reakce od okolí a rodiny tak půl na půl. Pár s číslem 7 popisuje, že názory a reakce od okolí byly spíše pohrdavé a demotivující, kdežto od nejbližší rodiny dostal podporu a motivaci.

Vnímání nastávající role rodičovství a zároveň nastávajícího manželství si rozebereme v následujících řádcích.

Páry s čísly 1, 3, 5, 8 vnímaly svou nastávající roli rodiče velmi zodpovědně, nechtěly v tomto jejich novém postavení zklamat. Tyto páry měly i určitý respekt vzhledem k jejich nové roli. Pár číslo 3 zmiňuje, že chtěl dopřát svému dítěti to, co oni sami jako děti neměly, udělat jim tedy lepší dětství a to své si tak vlastně i vynahradiť.

Pár s číslem 2 vnímal vstup do nových rolí velice pozitivně a velmi se na tuto novou etapu života těšil. Pár s číslem 6 byl také velice pozitivní, a to díky tomu, že již nečekal ani jeden partner prvního potomka a samotná role rodičovství jim nebyla ničím neznámým.

Páry s čísly 4 a 7 braly svou novou životní etapu tak, že si chtěly vše, co je čeká, užít navzdory negacím, které se občasně vyskytovaly. Pár číslo 4 popisuje, že měl občasný strach, zdali vše zvládne a bude jak dobrými rodiči, tak, ale i vzájemnými partnery.

3.3.9. Pozitiva a negativa manželství

Většina párů je stabilní, pouze jeden pár se ze všech mých respondentů rozvedl. Páry popisují, že v partnerovi více cítily oporu a jistotu, že nejsou na vše sami. Partnerka z páru číslo 1 popisuje, že se cítila více v bezpečí a opěťovaná láska ji dávala i pocit pevného zázemí. Pár číslo 2 zmiňoval i klad v tom smyslu, že je po svatbě mezi partnery právní vyrovnanost. Pár s číslem 6 si svou důvěru stvrdil i složeným novomanželským slibem před oběma rodinami.

Až na jednu ženu se všechny respondentky shodují, že vzhledem k nastalému manželství se jako problém či přítěž objevilo střídání nových rolí, které nabyly v menším časovém úseku. Tedy v první řadě se to týkalo střídání rolí manželky, matky a hospodyně. Muži si na své nové střídání rolí otce a manžela primárně nestěžovali ani jinak neupozorňovali. Tento problém byl shledán primárně u žen, a to u párů s čísly 1, 2, 3, 4, 5, 6 a 7.

Pár s číslem 8 se potýkal s negativitou v tom smyslu, že „nic nemusí trvat věčně“ a to ve smyslu nestálosti vztahu, který se jim bohužel vzhledem k obavám naplnil.

Páry s čísly 1, 2, 3, 4 a 5 popisují, že je občas velice těžké udělat ústupek či se umět vzájemně domluvit. Pár s číslem 4 se musel vyrovnat s faktem, že není vždy přesně všechno dle představ jednoho z partnerů, ale musí se umět udělat vzájemný kompromis.

4. Závěr

V bakalářské práci jsem se snažila co nejvíce přiblížit problematiku předmanželských koncepcí v 80. – 90. letech 20. století.

Výsledky předkládám tak, že nejdříve představuji páry a následně se věnuji jednotlivým výzkumným otázkám. Představení jednotlivých párů mi připadá velmi vhodné pro lepší orientaci ve výsledcích samotné práce.

Jako první krok jsem v praktické části provedla pilotní výzkum na již vytvořený scénář polostrukturovaného rozhovoru. Mou vizí bylo zjistit, zdali je přínosnější rozhovor provádět v páru, či s každým respondentem samostatně. Jako přínosnější verzi jsem zvolila tu, kdy vedu rozhovor s párem jako s celkem jelikož jsem u rozhovoru, který byl veden s celým párem, viděla mnohem větší snahu o doplnění informací, a tudíž tím poskytnuté informace nabyly na větším rozsahu výpovědí. Jeden před druhým se bál něco zatajit, jelikož se respondenti u rozhovoru vzájemně pobízeli k plné výpovědi skutečnosti. Dále pak se jevila i mnohem lepší atmosféra celého rozhovoru díky přítomnosti obou respondentů bylo i snazší se vžít do jejich role na začátku jejich vztahu.

Výsledky zjištění jsem řadila do jednotlivých kapitol, které jsem uspořádala dle stanovených cílů mé práce.

V první řadě jsem se zabývala *Důvody načasování početí dítěte*, kdy většinovou odpovědí párů byl popis načasování dítěte jako neplánovaný, velice rychlý a spontánní. U této otázky bylo zajímavým zjištěním přiznání páru, že se chtěl chránit před neplánovaným otěhotněním, a to za použití plodných a neplodných dnů, které si pár ale špatně spočítal. Další zajímavou ochranu praktikoval pár, u kterého se partner domníval, že pokud si partnerku nevezme, je menší šance, že by partnerka otěhotněla. Myslel to symbolicky, ale i přesto v to podvědomě věřil. U toho jediného páru byla shledána „plánovitost“, a to ze strany partnerky, která po dítěti toužila. [Pár č.2]

Následně mne zajímaly *Důvody brzkého uzavření manželství*. Jako hlavní impulz se u většiny párů objevilo zjištěné těhotenství. Dva páry podotýkají, že o svatbě již uvažovaly dříve, ale přesto se tím hlavním důvodem stalo nastávající těhotenství. Další pár podotýká, že vedlejším důvodem byl i odchod z domova, a to ze strany partnerky.

Velice zajímavou navazující kapitolou je kapitola týkající se *Uvědomění si okolního tlaku k legitimizaci*, a to díky reakcím jak ze strany partnerů, tak jejich užšího a širšího okolí v kontextu těhotenství a následovné svatby. Domnívám se, že díky popisu párů, které používaly termín „plánovitější“ vztah, mysleli tím, že po jejich zjištěném početí se změnil přístup k plánování událostí v jejich společném životě. Díky tomu popisu situace se domnívám, že tím páry chtěly kompenzovat jejich dosavadní divoký životní styl, ve kterém, jak podotýkají: „Už skončilo žití ze dne na den bez jakéhokoliv plánu, co bude zítra.“ [Pár č.4] Na páry působil tlak okolí, díky kterému se páry nerozhodovaly při oznámení těhotenství rodičům, zdali se vezmou. Ale jelikož se po krátkém časovém úseku většina párů do týdne zasnoubila, páry oznamovaly jak příchod potomka, tak i nadcházející svatbu. Z toho tedy můžeme usoudit, že v sobě měly páry jakousi vnitřní potřebu k legalizaci svazku. Zároveň působil i sociální tlak a to na celou společnost, kdy chtěl každý odpovídat svým chováním většinovým názorům a vyhovět tak požadavkům celé společnosti, do které chtěl každý jedinec patřit. Toto působení nám potvrzují výpovědi, u kterých projevem sociálního tlaku nastala situace, kdy během jednoho setkání páry oznamovaly těhotenství i svatbu. Rodina si až po oznámení svatby oddechla, z celkové situace, ve které se nacházela. S jistou mírou sociálního tlaku se setkáváme jako jedinci ve společnosti dodnes.

Většinovou *Reakcí na zjištěné těhotenství*, a to jak ze strany partnera, tak i partnerky bylo velice pozitivní. Našly se však výjimky, u kterých jeden z partnerů zmatkoval či nevěděl jak dál, a to bylo konkrétně v případě dvou párů.

Vzhledem k reakcím z okolí páry vnímaly dobu jako upjatou a svazující například díky nátlaku k uspořádání svatby. Někdy páry popisovaly, že pro jejich rodinu bylo daleko důležitější to, co si o nich jako o rodině myslí okolí, nežli aby se rodina zajímala o pár a jeho pocity či o to, jak tuto situaci pár vnímá. Je zde také

důležité podotknout, že všechny páry se snažily co nejdříve vzít, někteří partneři to měli již v plánu a jen čekali například na výročí ode dne jejich počátku vztahu, ale i tak akt požádání o ruku neodkládali déle než týden. Pokud partner nepožádal oficiálně o ruku, partneři si to pouze sdělili mezi sebou a následovně už jen pokračovali s přípravami na svatbu.

Z mého pohledu si lidé velice uvědomovali, že předmanželská koncepce je častým a nežádoucím jevem. Příkladem je pár, u kterého respondentka byla shazována pro své neplánované těhotenství před prarodiči svou sestřenkou, která si však před několika lety prošla stejnou situací.

Jedna z nejhorší reakcí na těhotenství ze strany rodiny byla zaznamenána u dvou párů, kdy u jednoho z nich byla respondentka při otěhotnění studentkou a rodiče ji zaopatřovali. Z těchto důvodů žádala rodina respondentky o interrupci. Další pár během svého oznamování slyšel negaci z obou stran rodin a tou nejhorší reakcí byla interrupce opodstatněná tím, že jsou moc mladí a nezkušení, a zároveň jim bylo oznámeno, že „jiné východisko prostě a jednoduše není“ [Pár č.5]. Toto řešení navrhovala strana respondenta a strana respondentky urputně požadovala svatbu.

Reakce na blížící se svatbu jednotlivých párů byly spíše kladné, mnoho rodin si oznámením tohoto aktu oddechlo, že to pár myslí vážně a má snahu přivést potomka do úplného vztahu. Tyto kladné reakce byly zejména ze strany rodiny od rodičů jednotlivých párů. Výjimkou se však stal pár, kdy reakce okolí po oznámení svatby byla stále negativní, jelikož okolí vyžadovalo veřejné přiznání, že jsou v očekávání potomka, poněvadž důvod, jako je láska okolí nestačil.

Z mého pohledu se většina párů snažila nejdříve taktně oznámit svatbu tak, aby nemusela čelit narázkám či urážkám jakéhokoli typu. Mnohým párům, ale tato taktika nevyšla a musely, jak samy podotýkají „jít s kůží na trh a čelit své situaci tak, jak se do ní dostali, tedy jako pár za podpory jeden v druhého“ [pár č.8]. Dalším mým poznatkem je stabilita párů, s kterými jsem vedla rozhovory. Ačkoliv páry byly založeny neplánovaně, až na jeden pár všechny zůstávají ve společném ve svazku.

Díky Covidové době jsem ráda, že se můj výzkum mohl odehrávat například pomocí platformy Skype, MS Teams, Whats app. Přesto musím podotknout, že

plnou atmosféru bohužel tyto platformy neumožňují. Nebýt této doby, uskutečnila bych více setkání s respondenty, kdy by mohly být tyto rozhovory mnohem více přirozenější a naskytla by se větší možnost u některých témat získat hlubší odpovědi, jelikož při jednom setkání nelze probudit všechny vzpomínky z daného životního období. I přes tyto překážky se našli respondenti, kteří se snažili mi své začátky přiblížit například pomocí naskenovaných fotografií, které mi postupně při jejich vyprávění ukazovali.

Pokud bych měla možnost tento výzkum provést znovu, zahrnula bych větší počet respondentů, jelikož každý rozhovor byl velice individuální a skoro pokaždé jsem se dozvěděla nové poznatky, které mi čím dál více přibližovaly danou problematiku předmanželské koncepce. Také by mi větší počet respondentů pomohl odhalit silnější zastoupení rozvedených párů, jelikož dle statistik se v období 80. a 90. let rozvedla polovina manželství, ale můj výzkum zachytil pouze jeden rozvedený pár.

5. Literatura

Český statistický úřad 2020 „Obyvatelstvo – roční časové řady“ [cit. 02. 02. 2021]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/obyvatelstvo_hu.

Disman, M. 2000. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

Hamplová, D. 2000. „Postoje k manželství a rodičovství.“ Pp. 67-96 in L. Fialová, D. Hamplová, M. Kučera, S. Vymětalová (eds.). *Představy mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON.

Hamplová, D. 2006. „Sňatečnost, nesezdaná soužití a veřejné mínění.“ Pp. 12-19. in J. Kocourková, L. Rabušic. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?* Praha: Univerzita Karlova v Praze Přírodovědecká fakulta.

Hamplová, D. (ed.) 2007. *Děti na psí knížku? Mimomanželská plodnost v ČR*. Praha: Sociologický ústav AV ČR.

Hendl, J. 1999. *Úvod do kvalitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Karolinum.

Hošková, M. 2018. „Manželství“ Sociologická encyklopedie [online]. Sociologický Ústav AV ČR [cit. 12. 12. 2020]. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Man%C5%BEelstv%C3%AD_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Man%C5%BEelstv%C3%AD_(MSgS)).

Chaloupková, J. 2011. „Nejdříve dítě, potom svatba? Rodinné dráhy neprovdaných matek.“ *Gender, rovné příležitosti, výzkum* 12 (2): 30-39.

Kasper, W. 1997. *Teologie křesťanského manželství*. Tübingen: Centrum pro studium demokracie a kultury.

Kocourková, J., L. Rabušic. 2006. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?* Praha: Univerzita Karlova v Praze Přírodovědecká fakulta.

Kuchařová, V. 2017. *Česká rodina na poč. 21.st.: Životní podmínky vztahy a potřeby*. Praha: VÚPSV.

Možný, I. 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Polesná, H., Kocourková, J. 2016. „*Koncept druhého demografického přechodu.*“ *Geografie* 121 (3): 392 [online] vydavatelem Universita Karlova v Praze [cit. 20. 03. 2021]. Dostupné z: https://geografie.cz/media/pdf/geo_2016121030390.pdf.

Rabušic, L. 2001a. „*Dataset: Druhý evropský srovnávací výzkum možných účinků populační politiky (PPA2)*“ Sociologický datový archiv [online]. Sociologický ústav, Akademie věd ČR [cit. 10. 02. 2021]. Dostupné z: <http://nesstar.soc.cas.cz/webview/index/en/nesstar/-SDA.c.nesstar/-esky.d.1/Popula-n-v-zkumy.d.24/Druh-evropsk-srovn-vac-v-zkum-mo-n-ch-ink-popula-n-politiky-PPA2-/fStudy/CSDA00041>.

Rabušic, L. 2001b. *Kde ty všechny děti jsou?* Praha: Sociologické nakladatelství SLON.

Rabušic, L., 2006. „Bude česká plodnost i v budoucnu jedna z nejnižších v Evropě?“ Pp. 66-80 in J. Kocourková, L. Rabušic. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?* Praha: Univerzita Karlova v Praze Přírodovědecká fakulta.

Skupnik, J. 2002. *Manželství a sexualita z antropologické perspektivy.* Brno: CERM.

Šťastná, A. 2006. „*Mění se struktura rodin a závislé děti.*“ *Demografie info* [online] vydavatelem demografické informační centrum [cit. 10. 12. 2020]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=375.

Štyglerová, T. 2014. „*Obrat v rozvodech*“ [online]. Český statistický úřad [cit. 19. 02. 2021]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/0b00225862>.

Zeman, K. 2007 „Nemanželská plodnost – demografický přehled“ Pp. 17-28 in D. Hamplová, J. Chaloupková, E. Soukupová, P. Sunega, K. Zeman (eds.). *Děti na psí knížku? Mimomanželská plodnost v ČR.* Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR.

6. Přílohy

6.1. Příloha 1

Scénář rozhovoru:

Dobrý den, jmenuji se Lucie Ludvíková a jsem studentkou na Katedře sociologie Univerzity Hradec Králové. Momentálně provádím výzkum, ve kterém mne zajímají Předmanželské koncepce, tedy důvody načasování početí dítěte a následného brzkého uzavření manželství. Výzkum je anonymní, nikde se tedy neobjeví Vaše jméno nebo další údaje, podle kterých by Vás bylo možné identifikovat. Pokud byste na některé otázky nechtěl/a odpovídat, nic se neděje. Rozhovor s Vámi si nejprve nahraji, pokud byste souhlasil/a, a poté ho přepíšu. Výsledky výzkumu Vám poté ráda pošlu.

- Pod tímto symbolem jsou označeny otázky rozvíjející a prohlubující danou problematiku.

Chronologie rozhovoru

- ❖ Během rozhovoru použiji **3 sady otázek** týkající se: základních údajů, údajů o manželství a početí dítěte
- ❖ V () uvádím to, co chci zjistit

Základní údaje o respondentovi

1. Jaký je Váš stávající věk a věk Vašeho partnera?
 2. Jaké bylo Vaše zaměstnání v době zakládání rodiny? Prosím o sdělení například studovaného oboru a následného zaměstnání, možností je i vojna.
 3. Mohu se zeptat na počet manželských svazků?
Kolik manželskými svazky jste za svůj život prošli?
- Jaký je počet dětí, které spolu máte?
 - V kolika letech jste tedy měli děti a vstoupili do manželského svazku?

Údaje týkající se početí dítěte

Ted' se budeme věnovat údajům týkajícím se početí dítěte

4. Ráda bych se zeptala, za jakých okolností jste přišla do jiného stavu? (motivy: plánování, spontánnost, neplánovanost)
 - Co následovalo po zjištění těhotenství? Komu jste tuto novinu sdělila jako prvnímu?
5. Za jak dlouho jste se tedy tuto novinu dozvěděl?
6. Jaká byla reakce rodiny a jaké rodina navrhovala řešení? Bylo nějaké z nich záporné?
7. Přicházela v úvahu antikoncepce? Bavila jste se na toto téma například s nejbližší kamarádkou?
8. Měla jste v té době dostudováno?
9. Jak dlouho trvá Vaše partnerství?
10. Jak jste vnímali a vnímáte partnerství?
11. Jaké bylo Vaše zázemí z hlediska práce?
12. Kolik měsíců po otěhotnění jste se brali?
 - Na kolik to maskovali, že čekají dítě? Například před sousedy a širší rodinou?
 - Na kolik otevřené zůstalo téma svatby a dítěte?
13. Jak tedy otěhotnění vnímalo Vaše okolí?
14. Jak jste otěhotnění brali vnímali Vy jako rodiče budoucího potomka?

Údaje týkající se manželství

Ted' se budeme věnovat údajům týkajícím se manželství

15. V jakém věku jste uzavřeli své manželství (první) a v kterém roce?
16. Jaké důvody Vás vedly k tak brzkému svazku a jaká délka chození předcházela svazku?
17. V čem vidíte u manželství výhodu či nevýhodu?
18. Jaké okolnosti vytvářelo Vaše okolí a jaké byly reakce na oznámení Vaší svatby?
19. Byly rozdílné reakce od vašich nejbližších, tedy úzkého okruhu rodinného vs. širšího okruhu známých?
20. Znali už jste někoho, kdo byl ve Vaší situaci kdo obdobně otěhotněl před vstupem do manželství?
21. Jak to mají Vaše děti s partnerskými svazky? (Zdali jdou ve Vašich šlépějích)
22. Zdali mají děti... a kolik?

23. Zdali jsou sezdáni a jak? Zdali se u některého z dětí objevila předmanželská koncepce.

24. Kdyby Vám bylo 19 let dnes – postupovali byste stejně? Jak si myslíte že by dnes reagovalo okolí?

Děkuji za provedený rozhovor a přeji mnoho dalších spokojených společných let ve Vašem manželství.

6.2. Příloha 2

Přepis rozhovoru č.7

Dobrý den, jmenuji se Lucie Ludvíková a jsem studentkou na Katedře sociologie Univerzity Hradec Králové. Momentálně provádím výzkum, ve kterém mne zajímají Předmanželské koncepce, tedy důvody načasování početí dítěte a následného brzkého uzavření manželství. Výzkum je anonymní, nikde se tedy neobjeví Vaše jméno nebo další údaje, podle kterých by Vás bylo možné identifikovat. Pokud byste na některé otázky nechtěl/a odpovídat, nic se neděje. Rozhovor s Vámi si nejprve nahraji, pokud byste souhlasil/a, a poté ho přepíšu. Výsledky výzkumu Vám poté ráda pošlu.

- Pod tímto symbolem u otázek jsou označeny otázky rozvíjející a prohlubující danou problematiku.

Chronologie rozhovoru

- ❖ Během rozhovoru použiji 3 *sady otázek* týkající se: základních údajů, údajů o manželství a početí dítěte
- ❖ V () uvádím to, co chci zjistit

Základní údaje o respondentovi

1. Jaký je Váš stávající věk a věk Vašeho partnera?

- ❖ Manželka má 52 let a já její manžel 53 let.

2. Jaké bylo Vaše zaměstnání v době zakládání rodiny? Prosím o sdělení například studovaného oboru a následného zaměstnání, možností je i vojna.

- ❖ Respondent: „No já byl zaměstnaný jako skladník no a manželka byla v té době sekretářka.
- ❖ Respondentka přikyvuje

3. Mohu se zeptat na počet manželských svazků?

➤ Kolika manželskými svazky jste za svůj život prošli?

- ❖ Respondentka: „Prošli jsme manželským svazkem jenom jedním, a to tím aktuálním. Náš vztah byl velice vášnivý, a to už od začátku. Naše cesty se protly během naší pracovní doby, kdy jsme se jednou potkali na schodech. Byla to láska

na první pohled. (respondent se usmívá) Naše střetnutí se následovně opakovala, až jsme se začali pravidelně scházet.“

❖ Respondent doplňuje: „A po 5 měsících jsme zjistili, že čekáme naše první mimčo. A to teprve se začaly dít věci.“

➤ **Jaký je počet dětí, které spolu máte?**

❖ Respondentka: „Celkem máme 3 děti, a to je až až.“

➤ **V kolika letech jste tedy měli děti a vstoupili do manželského svazku?**

❖ Respondent: „První holčička se nám narodila v mých 20 letech a manželčiných 19 letech, v ten rok jsme se i vzali,“ podotýká. „Druhé dítě byla také holčička a třetí chlapeček, ti se narodili po 2 a 2 letech.“

Údaje týkající se početí dítěte

Ted' se budeme věnovat údajům týkajícím se početí dítěte

4. Ráda bych se zeptala, za jakých okolností jste přišla do jiného stavu? (motivy: plánování, spontánnost, neplánovanost)

❖ Respondentka: „Naše první dítě bylo počato velice spontánně až nečekaně, a i přesto jsme se snažili vše naplánovat, jak jen to šlo.“

➤ **Co následovalo po zjištění těhotenství? Komu jste tuto novinu sdělila jako prvnímu?**

❖ Respondentka: „Já jsem začala docela dost hysterčila, nevěděla jsem, jak se zachovat a komu to říct ... Se vším jsem se hned svěřila partnerovi, který mě rychle uklidnil a následovně vymyslel, co budeme dělat dál, jak vše oznámíme a co máme za varianty řešení.“

❖ Respondent: „Jé na to si pamatuji, manželka měla opravdu strašně hysterickou reakci, ale po tom, co jsme v klidu začali plánovat, stres odezněl. Jak říkám, prostě je vždy nejlepší mít aspoň nějaký letný plán, to s člověkem udělá divy, když aspoň trochu ví, co má dělat a jak jít v tom životě dál.“

5. Za jak dlouho jste se tedy tuto novinu dozvěděl?

❖ Respondent: „No manželka mi to řekla hned.“

- ❖ Respondentka: „To ano, řekla, jelikož jsem neměla, komu jinému. A jsem ráda, že mě tak moc uklidnil vzhledem k tomu, jak jsem hysterčila a pořád jsem jen myslela na to nejhorší. A tím myslím například interrupci, i když ta se dělala jen opravdu výjimečně. No a další věci, které jsem se obávala byl názor rodiny a okolí.“

6. Jaká byla reakce rodiny a jaké rodina navrhovala řešení? Bylo nějaké z nich záporné?

- ❖ Respondent: „Rodině jsme nejdříve oznámili z taktického hlediska svatbu, jelikož současná společenská situace byla velice odsuzující vzhledem k faktu mít nejdříve dítě a až potom svatbu.“
- ❖ Respondentka: „Má rodina byla zásadně proti svatbě, jelikož nás viděla jako mladý a nezkušený pár, kterému by to jistě nešlapalo. Ovšem rodina manžela byla nadšena a moc nám to přála. A za to jsem byla velice moc ráda.“
- ❖ Respondent: „Po 3 měsících, kdy už bylo břicho mé manželce vidět, jsme museli s pravdou ven. Napadlo nás však oznámit to oběma rodičům naráz, což se zprvu jevilo jako sebevražda, a nakonec to bylo to nejrozumnější řešení.“
- ❖ Respondentka: „Jelikož moje rodiče viděli nadšení u rodičů partnera, tak neměli žádné námitky.“

7. Přicházela v úvahu antikoncepce? Bavila jste se na toto téma například s nejbližší kamarádkou?

- ❖ Respondentka: „Antikoncepce bylo spíše tabu díky malé informovanosti, a proto jsem se krom s manželem během mé počáteční hysterie s nikým jiným nebavila.“

8. Měla jste v té době dostudováno?

- ❖ Respondent: „Ano, a naštěstí oba dva.“

9. Jak dlouho trvá Vaše partnerství?

- ❖ Respondentka: „Trvá již krásných 33 let.“

10. Jak jste vnímali a vnímáte partnerství?

- ❖ Respondentka: „Jako velkou oporu jeden v druhého.“

11. Jaké bylo Vaše zázemí z hlediska práce?

- ❖ Respondentka: „Já měla jistou práci i po mateřské a manžel byl ve firmě vážený díky otci, který tam dělal mistra, takže jsme měli finanční jistoty, což bylo velice příjemné i vzhledem k době jako takové.“

12. Kolik měsíců po otěhotnění jste se brali?

❖ Respondent: „No, 4 měsíce to byly.“

➤ Na kolik to maskovali, že čekají dítě? Například před sousedy a širší rodinou?

❖ Respondentka: „Maskovali jsme to první 3 měsíce a jen kvůli mým rodičům a veřejnosti, která toto chování neschvalovala. Takže vlastně před většinou lidí.“

➤ Na kolik otevřené zůstalo téma svatby a dítěte?

❖ Respondent: „No my dva jsme si ovšem popovídat mohli. Jen ostatní jsme raději moc nezačleňovali.“

13. Jak tedy otěhotnění vnímalo Vaše okolí?

❖ Respondentka: „No všelijak někteří v pohodě většina i přes to, že jsme se měli brát tak negativně. Měli blbé připomínky typu, že se neumíme chovat a jsme pro ostudu rodině. Tyto věty mě vždy strašně zamrzeli kord s dávkou těhotenských hormonů.“

14. Jak jste otěhotnění brali, vnímali Vy jako rodiče budoucího potomka?

❖ Respondentka: „My jsme snažili si to ničím nekazit a užívat si jeden druhého. Jako benefit jsme brali, že jsme se mohli všude veřejně vyznávat lásku třeba držet za ruce.“

Údaje týkající se manželství

Ted' se budeme věnovat údajům týkajícím se manželství

15. V jakém věku jste uzavřeli své manželství (první) a v kterém roce?

❖ Respondent: „Nooo, ... 19 let bylo manželce a mně 20 a to v roce 1988.“

16. Jaké důvody Vás vedly k tak brzkému svazku a jaká délka chození předcházela svazku?

❖ Respondentka: „Na rovinu, vedlo nás k tomu naše těhotenství a chodili jsme spolu již 5 měsíců.“

17. V čem vidíte u manželství výhodu či nevýhodu?

❖ Respondentka: „Jako výhody to můžeme popsat tak, že cítíme vzájemnou oporu a lásku jakoby tak stvrzeně po té svatbě. Velkou nevýhodou bylo velice těžké střídání pro mě úplně nových rolí a to manželky, matky, hospodyňky.“

❖ Respondent: Souhlasí

18. Jaké okolnosti vytvářelo Vaše okolí a jaké byly reakce na oznámení Vaší svatby?

❖ Respondent: „Okolí bylo až pohrdavé a demotivující, což mě hlavně mrzelo vzhledem ke své manželce.“

19. Byly rozdílné reakce od Vašich nejbližších, tedy úzkého okruhu rodinného vs. širšího okruhu známých?

❖ Respondentka: „No, právě to bylo tak půl na půl každopádně nás vždycky povzbudili nejbližší přátelé, kteří věděli, jak nám udělat radost.“

20. Znali už jste někoho, kdo byl ve Vaší situaci, kdo obdobně otěhotněl před vstupem do manželství?

❖ Respondentka: „Ano, mé dvě sestřenky a od manžela bratr. Jedna ze sestřenek však neměla dostudováno, tak to měla o dost těžší než my. Museli jim dost pomáhat rodiče, kterým se to ovšem vůbec nelíbilo.“

21. Jak to mají Vaše děti s partnerskými svazky? (Zdali jdou ve Vašich šlépějích)

❖ Respondentka: „První dítě je dívka, má také 3 děti, ale nevdala se, druhé dítě se nám narodila taky holčička a ta má 1 dítě a je vdaná a poslední třetí dítě je chlapec, který zatím nemá dítě, ale má manželku.“

22. Zdali mají děti... a kolik?

❖ Odpověď v otázce 21

23. Zdali jsou sezdáni a jak? Zdali se u některého z dětí objevila předmanželská koncepce.

❖ Odpověď v otázce 21

24. Kdyby Vám bylo 19 let dnes – postupovali byste stejně? Jak si myslíte, že by dnes reagovalo okolí?

❖ Respondentka: „Asi bych nebyla tak ve velkém stresu, jako tomu bylo. A zároveň bych možná pro takovou paniku neměla už takový důvod, když už teď je zas na tyto věci pohlíženo úplně jinak.“

❖ Respondent: „Vidím to u dětí a hlavně našeho vztahu k nim, jsme více otevření a nemáme zásady z našeho mládí, které nás tak svazovaly.“

Děkuji za provedený rozhovor a přeji mnoho dalších spokojených společných let ve Vašem manželství.